

ב"ה • ערב שבת קודש פרשת דברים־חזון • ה' מנחם־אב ה'תשפ"ד

1562

התקשרות

מצורף גם
לשבועון
כפר חב"ד

44040 / Halberstam Chaim b.

שיחה, י"ג ניסן תש"נ

כבר בשבת חזון ישנו עניין של חסד וגאולה
התוועדות עם הרבי / עמוד 3

התורה הינה תורת חסד, וכל פרט ופרט שבתורה הוא בעצמו עניין של חסד. כך גם באשר לשבת חזון: היא נקראת כך על שם "חזון ישעיהו" שמדבר על הגלות, אבל יש בה גם עניין שהוא בעצמו חסד – והוא, שבשבת זו מראים לכל אחד את בית המקדש השלישי.

התועדות עם הרבי

משה רבינו נושא נאום פרידה בפני עם ישראל. הוא פותח את הנאום בדברי השם שנאמרו באגביות, לכאורה, כארבעים שנה קודם לכן, כאשר בני ישראל רק החלו את מסעם מהר סיני לכיוון ארץ ישראל. מדוע היה כה חשוב להזכיר את הדברים האלה, דווקא ברגע הזה? – ההסבר המעמיק לשאלה זו יראה גם כיצד הדברים משמעותיים עבור כל אחד מאיתנו היום. • **שיעור בלקוטי שיחות**

פרקי אבות - 13 • וארט חסידות - 14
• לוח חב"ד - 16 • עת לדעת - 20
• שניים מקרא ואחד תרגום - 21
• זמנים ושיעורי השבוע - 32

פרשת דברים פותחת את ספר דברים, שהוא נאום פרידה של משה רבינו מעם ישראל. משה רבינו מזכיר משפט שהקדוש ברוך הוא אמר כארבעים שנה קודם לכן, כאשר בני ישראל רק החלו את מסעם מהר סיני לכיוון ארץ ישראל: "רב לכם שבת בהר הזה, פנו וסעו לכם".

מדוע היה כה חשוב למשה להזכיר את הדברים האלה דווקא ברגע הזה? בשיעור בלקוטי שיחות, הרבי מראה לנו איך בפירוש רש"י על הפסוק יש הוראה נפלאה לעבודת השם של כל אחד מאיתנו.

וכמו בכל שנה, ערב שבת חזון אנו שבים ומספרים את המשל של רבי לוי יצחק מברדיצ'ב, עליו הרבי חזר פעמים רבות - על הילד שהרס את הבגדים היקרים שאביו תפר עבורו, ואת הבגד השלישי האבא רק מראה לו עד שישפר את התנהגותו ויזכה לקבל אותו.

ובנמשל, שבת חזון היא השבת שבה כל אחד זוכה לחזות בבית המקדש השלישי, אותו מראים לנו מלמעלה כדי שנתעורר ונשפר את התנהגותנו ונזכה לבניין בית המקדש.

והלוואי שנזכה כבר לחזות במו עינינו בהתגשמות כל ייעודי הגאולה, ושייהפכו ימים אלו לששון ולשמחה, בכל המשמעויות, בביאת משיח צדקנו במהרה בימינו.

צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו
י"ר: הרב יוסף יצחק הכהן אהרונוב
עורך: שלום בלוי

מו"ל: המרכז לעזרי שליחות, ת"ד 1122 כפר חב"ד

ISSN 7474-0793 • 6084000 • גיליון 1562

לתגובות, הערות וחומרים לפרסום: HitkashrutEdit@gmail.com

התמונות מפורסמות באדיבות חברת JEM ותודתנו נתונה להם

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד
לחיזוק ההתקשרות לכ"ק אדמו"ר רבי
מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
צוקללה"ה נבג"מ ז"ע

גאולה בשבת חזון

(מהתוועדות שבת חזון תשל"ג – תורת מנחם, כרך עג, עמוד 112)

השבת שלפני תשעה באב נקראת "שבת חזון", על שם התחלת ההפטרה. וכיוון שכללות עניין החורבן הוא בכדי שאחרי זה תהיה "נחמה בכפליים", בהכרח לומר שבהפטרה זו עצמה ישנו גם עניין שהוא היפך החורבן.

הרי התורה נקראת "תורת חסד". היינו, שלא זו בלבד שכללותה ותכליתה הוא עניין של חסד, אלא שגם כל פרט ופרט שבתורה הוא בעצמו עניין של חסד. וכך גם בנוגע להפטרה של שבת חזון, שלהיותה חלק מהתורה, שהיא תורת חסד בכל פרטיה, יש בה גם עניין **שהוא בעצמו חסד**.

והעניין בזה:

הפירוש הפשוט של "חזון ישעיהו" הוא מראה הנבואה של ישעיהו על עניין החורבן. שזהו תוכן כל ההפטרה, מלבד הפסוק האחרון: "ציון במשפט תיפדה ושביה בצדקה".

אבל, ביחד עם זה, ידוע הפירוש של הרב הצדיק רבי לוי יצחק מברדיצ'ב ל"שבת חזון" - שבשבת זו מראה הקדוש ברוך הוא לכל אחד מישראל את בית המקדש שלעתיד, והיינו שהוא כבר מוכן לגמרי כך שכל אחד יכול לראותו.

ועל דרך זה גם בנוגע לשאר הפסוקים שבהמשך ההפטרה, שבפנימיותם הם עניין טוב - כפי שמבאר רבי לוי יצחק מברדיצ'ב את תוכן הדברים.

[בספרים חסידיים מובא שפעם ביום הכיפורים פתח רבי לוי יצחק ואמר זכות על עם ישראל, וכך אמר:

"הוי גוי חוטא, עם כָּבֵד עוון, זרע מרעים, בנים משחיתים, עזבו את ה', ניאצו את קדוש ישראל נזורו אחרו". פירושו: "גוי חוטא" - בני ישראל הם המקדשים והמטהרים את עצמם, מלשון חטוי, מכל חטא, עוון ואשמה; "עם כבד עוון" - כבד להם מאוד לעשות עוון, וקשה להם לעבור עבירה; "זרע מרעים" - המה זרע מרעים אהובים, בני אברהם, יצחק ויעקב; "בנים משחיתים" - שהם בנים שמשחיתים את גופם וכוחם לעשות רצון יוצרם; "עזבו את השם ניאצו את קדוש ישראל" - שאם לפעמים עזבו את השם וניאצוהו, הלא תיכף "נזורו אחרו" לחזור בתשובה שלמה].

ואם כן, בשבת חזון עצמה כבר יש עניין של גאולה, שהוא ראיית בית המקדש.

והעיקר הוא שראיית בית המקדש שלעתיד פועלת שאכן הדבר יתגשם בפועל.

כפי שמובא המשל מאב שיש לו בן יקר ועשה לו מלבוש יקר [והבן בהתנהגותו הרס את הבגד היקר וגם את הבגד שאביו עשה לו בפעם השנייה], ועד שעשה לו לבוש שלישי ולא נתן לו ללבוש אותו אלא גנזו, ולפרקים רחוקים ידועים מראה לו הלבוש, ואומר לו: ראה, שאם תתנהג בדרך הישר יינתן לך לבוש זה ללבוש אותו. ומצד זה מרגילו לילך בדרך הישר, עד שנעשה אצלו כמו טבע, ואז נותן לו הלבוש, כי אינו ירא פן יחזור לסורו.

וכך גם בנמשל: הכוונה בזה שמראים לכל אחד את בית המקדש שלעתיד היא כדי לעורר אצלו רצון ותשוקה שאכן ייתנו לו את זה בפועל. וזה פועל עליו לשנות את התנהגותו. שזוהי כללות עניין התשובה, והרי על ידי הרהור תשובה נעשה האדם צדיק גמור, ואז באה הגאולה האמיתית והשלמה מיד.

נאומו של משה

פרשת דברים פותחת את הספר האחרון בתורה, ספר דברים. מה שמייחד את ספר דברים זה שכולו תיעוד הדברים שנשא משה רבינו בפני עם ישראל. הספר כולו הוא 'נאום פרידה' של משה על גבול הארץ המובטחת, לפני שהוא עצמו נפטר וכחודש לפני שהעם ממשיך קדימה, חוצה את הירדן ופוסע אל תוך ארץ ישראל בהנהגתו של יהושע בן נון, ממלא מקומו של משה, כפי שמתואר בספר הבא בתנ"ך, ספר יהושע.

למעשה, זה איננו נאום אחד. מדובר בסדרה של נאומים שמשה נשא במשך למעלה מחודש. נאום הפתיחה נשמע בראש חודש שבט בשנת ב'תפ"ח, והספר מסתיים בפטירתו של משה בז' אדר באותה שנה.

ננסה לתאר לעצמנו את הסיטואציה.

השנה היא השנה הארבעים לנדודים במדבר, אחרי תקופה ארוכה של עבדות במצרים. עם ישראל עבר כל כך הרבה בתקופה הזו. הקשיים במצרים, אחריהם הניסים המופלאים ששיאם ביציאת מצרים, אחר כך הם קיבלו את התורה ובנו את המשכן שבו השם השרה את השכינה בקרבם.

בכל הדרך הזו מוביל אותם משה רבינו, המנהיג שעומד בינם לבין השם. הוא חווה איתם את כל החוויות, העליות והמורדות, הוא מנחיל להם את התורה וגם צולח יחד איתם את ההתמודדויות והמשברים - כולל ניצחונות לא צפויים וניסים מול עמים חזקים שעמדו בדרכם.

ועכשיו, כשהמסע סוף כל סוף מסתיים והם עומדים על מפתן הארץ, משה רבינו מכנס את העם ונושא את נאומו האחרון, אותו הוא פותח כך¹:

ה' א-לֵהינו דְּבַר אֱלֹהֵינוּ בְּחָרֵב לְאֻמָּה:

"רֵב לָכֶם שָׁכַת בְּחַר הַזֶּה,

פָּנוּ וְסַעוּ לָכֶם וּבֵאוּ הָרָאִי וְאֵלֵינוּ כָּל שְׂכֵנֵינוּ בְּעֶרְכָּה בְּחַר וּבִשְׁפָלָה וּבְכִנּוּב וּבְחֹף הַיָּם, אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי וְהַלְכָנוּ עַד הַנָּהָר הַגָּדֹל נָהָר פָּרָה.

רָאָה נִתְּתִי לְפָנֵיכֶם אֶת הָאָרֶץ, בָּאוּ וְרִשּׁוּ אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע ה' לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלַיֶּעֱקֹב לֵאמֹר לָתֵת לָהֶם וְלִזְרַעָם אַחֲרֵיהֶם."

בהמשך דבריו משה מתאר את ההתרחשויות הדרמטיות שהם חוו יחד במהלך המסע במדבר, מצביע על דברים שצריך לתקן ולשפר ועל התנהגויות שצריך לשמר.

אך הפתיח מזכיר אירוע לכאורה שולי, שקרה ממש בתחילת המסע, שלושים ותשע שנים לפני אותו רגע. משה מזכיר לבני ישראל: "לאחר מתן תורה נשארנו תקופה ממושכת למרגלות הר סיני, ואז השם הורה לנו להמשיך בדרכנו לעבר הארץ

שיעור בבלקוטי שיחור

מההר אל הארץ

משה רבינו נושא נאום פרידה בפני עם ישראל. הוא פותח את הנאום בדברי השם שנאמרו באגביות, לכאורה, כארבעים שנה קודם לכן, כאשר בני ישראל רק החלו את מסעם מהר סיני לכיוון ארץ ישראל.

מדוע היה כה חשוב להזכיר את הדברים האלה, דווקא ברגע הזה? – ההסבר המעמיק לשאלה זו יראה גם כיצד הדברים משמעותיים עבור כל אחד מאיתנו היום.

השיחה המלאה – בלקוטי שיחות חלק כד, שיחה שנייה לפרשת דברים

עריכה:
הרב דוד אולידורט
הרב ישראל אריה ליב רבינוביץ

1. דברים, א, ו-ח.

המובטחת".

הפתיחה הזו איננה אקראית או סתמית. הבחירה של משה רבינו באותה אמירה של הקדוש ברוך הוא, מכל הרגעים הבלתי נשכחים של המסע, היא בחירה רבת משמעות שבעצמה נותנת קריאת כיוון לתוכן הדברים. כדי להבין זאת היטב, נעיין בפסוק ונחתור להבין מה המסר שמשה מבקש להעביר.

רב לכם שבת!

משה רבינו לא מספר את הדברים כעובדה יבשה: הקדוש ברוך הוא הורה לנו להמשיך בדרך, מהר סיני לארץ ישראל. הוא מצטט את דבריו של הקדוש ברוך הוא כך: **"רב לכם שבת** בהר הזה". מה אפשר ללמוד מהניסוח הזה?

נקרא כיצד רש"י לומד את הדברים:

ב לכם שבת - כפשיטו;

ויש מדרש אגדה: הרבה לכם גדלה ושכר על ישיבתכם בהר הזה. עשיתם משכן, מעורה וכלים, קבלתם תורה, מנייתם לכם סנהדרין, שרי אלפים ושרי מאות.

פירושו הראשון של רש"י רואה במילים האלה את המשמעות אותה אפשר להבין מקריאה פשוטה. הקדוש ברוך הוא אומר לעם ישראל: **"ישבתם כאן זמן רב מדי**. כעת עליכם להמשיך במסע".

אך רש"י מוסיף ומלמד שיש במילים האלה משמעות נוספת, כמעט הפוכה. הקדוש ברוך הוא אומר לעם ישראל: **"רב לכם!** הרווחתם כל כך הרבה דברים נפלאים במהלך התקופה שבה חניתם כאן ליד ההר".

כדי להבין טוב יותר את שני הפירושים, נחזור לסקירה היסטורית קצרה שמתחילה לקראת מתן תורה בהר סיני. נתחיל מההגעה של בני ישראל אל ההר, ונתקדם על ציר הזמן.

א סיון ב'תמח

ארבעים וחמישה ימים לאחר חג הפסח, מגיעים אל היעד. חונים למרגלות הר סיני, וכעבור מספר ימי התכוננות מתרחש מעמד הר סיני בשישי לחודש.

למוחרת משה רבינו עולה להר ושווה שם

ארבעים יום ברצף, בהם הוא לומד את התורה מפי השם. באותו זמן בני ישראל חוטאים בחטא העגל, וכשמשה יורד בשבעה עשר בתמוז למסור להם את הלוחות ורואה את המעשה הנורא - הוא שובר את הלוחות.

למוחרת שוב עולה משה להר סיני לארבעים יום נוספים, בהם הוא מתפלל למען עם ישראל ומבקש שהקדוש ברוך הוא יסלח להם על החטא. בתום הימים הוא יורד מההר ומיד בראש חודש אלול הוא עולה להר שוב, הפעם כדי לקבל את הלוחות השניים המסמלים את הכפרה על חטא העגל.

י תשרי ב'תמט

זהו יום הכיפורים הראשון בהיסטוריה. השם סולח לעם ישראל על חטא העגל, ומשה יורד מההר ומביא איתו את לוחות הברית.

למוחרת יום הכיפורים, משה מתיישב סוף סוף ללמד את כל העם את התורה שקיבל בהר סיני. ההמונים מתכנסים סביב משה ושומעים מפיו את דברי התורה, וזו גם ההזדמנות שלהם להציג בפניו בעיות, שאלות ודילמות שמצפות לפתרון לפי חוקי התורה שזה עתה קיבלו.

באותו יום² רואה יתרו, חותנו של משה, את העומס הרב שמוטל על חתנו, ומציע לו להאציל סמכויות וליצור מערכת הוראה ושפיטה היררכית שמשה יעמוד בראשה, ואליו יעלו השאלות והבעיות שלא ייפתרו בדרגים הנמוכים יותר. הקדוש ברוך הוא מאשר את ההצעה, וכך מוסמכים רבנים ודיינים שמנחילים את חוקי התורה להמונים ומכריעים עבורם בדילמות ושאלות. הרבנים הללו נקראים 'שרי אלפים' או 'שרי מאות', בהתאם לכמות האנשים עליהם הם ממונים.

א ניסן ב'תמט

במקביל, באותם ימים בני ישראל מקבלים את ההוראה לבנות משכן להשם. זהו מבצע משמעותי שכולם לוקחים בו חלק, החל מתרומת חומרי הגלם ועד עבודות הפיסול, הנגרות והתפירה. בראש חודש ניסן, כמעט שנה לאחר היציאה ממצרים, מוקם המשכן ומתחילה עבודת הקודש הסדירה.

כ אייר ב'תמט

כחודש ועשרה ימים לאחר הקמת המשכן,

2. רש"י שמות, יח, יג.

שקלים מספיקים כדי לרכוש מנה-פלאפל, ליטר מים מספיק להליכה של חצי שעה. גם הקדוש ברוך הוא יכול לומר לבני ישראל "די לכם" לשבת ליד הר סיני, כלומר: ספגתם פה מספיק בכדי שתוכלו להמשיך הלאה.

אבל הקדוש ברוך הוא אומר לעם ישראל: "רב לכם", וזה כבר נשמע אחרת לגמרי. "רב לכם" מתאר הגזמה, הפרזה. למי שיכתוב המחאה כדי לקנות שקית חלב, או מי שיישב שמונה שעות ברציפות מול המסך - נוציא תמרור "רב לך". זה יותר מדי, זה כבר בזבז. וכך גם השם אומר לבני ישראל: "לשהות ליד הר סיני כמעט שנה שלמה זו הגזמה, זה יותר מדי".

וזה ממש תמוה. איך אפשר לומר ששנת הר סיני הייתה 'יותר מדי'!

הרי אלו היו ימים גדושים בתוכן רוחני מקורי. כל יום העמיק את הקומה הרוחנית של עם ישראל. אפילו אם לא נחשב את הכמות העצומה של ההלכות והמצוות שעם ישראל למד וקיבל באותה שנה, ברור שעצם השהייה במקום שבו אירעה ההתגלות של השם לעיניהם, כאשר הזיכרון של מתן תורה ניצב חי ומוחשי, מילאה את המצברים הרוחניים שלהם.

השהייה ליד הר סיני הייתה חוויה רוחנית של התעלות והתקדשות, התקרבות גדולה יותר אל השם והעצמה של האמונה בו. אפשר רק לשער איך נראית תפילה של יהודי לצד ההר ממנו שמע במו אוזניו את קולו של הקדוש ברוך הוא שקרא אליו: "אנוכי השם אלוקיך!". איך נראה לימוד תורה בצל הפסגה שעליה נראו ונשמעו קולות וברקים, אליה קראו כולם יחד "נעשה ונשמע!".

על דבר כזה אפשר לומר 'יותר מדי'? הרי לו רק אפשר היה, היינו שמחים להישאר עוד ועוד במקום שבו קרה האירוע החד-פעמי ששינה הכול! איך זה יכול להיחשב כהגזמה?

קדימה אל הארץ

כדי למצוא את הפתרון, עלינו לשים לב לפרט מעניין מאד:

כל העניין המסופר בשלושת הפסוקים הראשונים, שמשאמר כאן לבני ישראל, על כך שהיה דיבור מיוחד מאת השם - אינו מוזכר כלל בחומש במדבר, שהוא עיקר מקומו של סיפור הנסיעה ממדבר

וכמעט שנה לאחר שהגיעו להר סיני - הגיעה אותה הוראה מהקדוש ברוך הוא: "רב לכם שבת". הגיע הזמן להתקפל, לארוז את החבילות ולהמשיך לתחנה הבאה בדרך לארץ ישראל.

אם כן, כעת אנחנו מבינים שעם ישראל הגיע להר סיני מספר ימים לפני מתן תורה, ונותר לחנות במקום כמעט שנה שלמה. אפשר גם לראות שהתקופה הזו עמוסה באירועים משמעותיים שמעצבים את עם ישראל מכאן ולדורות.

כעת נוכל לחזור ולראות כיצד כל אחד מהפירושים מדגיש זווית אחרת של אותה חנייה ממושכת ליד הר סיני. הפירוש הראשון, 'רב לכם שבת' - כפשוטו, מדגיש את משך הזמן של אותה שהות. ואילו הפירוש השני מצביע על האירועים המשמעותיים והחיוביים שקרו במהלך אותו זמן: "עֲשִׂיתֶם מִשְׁכָּן, מִנְּוָה וְכִלְיִם; קִבַּלְתֶּם תּוֹרָה; מִנִּיתֶם לָכֶם סִנְהֶדְרִין, שְׂרֵי אֲלָפִים וְשְׂרֵי מֵאוֹת".

איך יכול להיות יותר מדי?

כשקוראים את הפירוש הראשון, בוודאי אם משווים אותו לפירוש השני, עולה מיד שאלה:

פירוש המילים "רב לכם" בפשטות, הוא לא רק די לכם (מספיק לכם), אלא יותר מכך: "רב לכם", זה יותר מדי בשבילכם, יותר ממספיק.

וזה קשה: במשך הזמן הזה בני ישראל קיבלו עוד ועוד תורה ומצוות, כך שהשהייה הייתה הכרחית וצמחה מכך תועלת רבה. הדבר גם הזכיר להם את מעמד הר סיני.

כיצד יתכן שזה יהיה "יותר מדי"?

בתורה יש שני ביטויים דומים אבל שונים: "די לכם", ו"רב לכם".

"די לכם" פירושו: יש לכם מספיק. עשרים

א. ומה שפירש רש"י בפ' וארא "רוב - די לו" - יש לומר, שהוא משום ששם מדובר בעונש, ולגבי הנענש (פרעה שאמר "רוב גו") כל מידה של עונש היא "יותר מדאי", אבל לגבי הקב"ה ("לו") אינו אלא "די".

ב. ולהעיר, שעל חננייתם בהר כתיב "ויוח" "לשון יחיד כאיש אחד בלב אחד" (יתרו יט, ב ובפרש"י).

ג. משא"כ לקמן בפרשתנו עה"פ (ב, ג) "רב לכם טוב את ההר הזה" אין רש"י מפרש כלום, כי שם הכוונה "כפשוטו", "הרבה יותר מדאי", שהרי סיבת ריבוי הנדודים היא חטא המרגלים.

סיני.

הפסוק שם אינו אומר אלא³: "ויהי בשנה השנית בחודש השני בעשרים בחודש נעלה הענן מעל משכן העדת, וייסעו בני ישראל למסעיהם ממדבר סיני".

נחזור לקרוא את הפסוקים בפרשת בהעלותך³, שם מסופר על נסיעת בני ישראל מהר סיני והציאה לדרך: "וַיְהִי בַשָּׁנָה הַשְּׁנִית בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי בְּעֶשְׂרִים בַּחֹדֶשׁ, נָעְלָה הָעֲנָן מֵעַל מִשְׁכַּן הָעֵדֻת. וַיֵּסְעוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לַמַּסְעִיהֶם מִמִּדְבַּר סִינִי". כאן אין שום אזכור לאמירה מיוחדת של השם שקדמה להמשך המסע.

נשים לב. אותה אמירה של הקדוש ברוך הוא "רב לכם שבת בהר הזה" מופיעה לראשונה כאן, בנאומו של משה. היא כלל לא מוזכרת בזמן אמת, כשהתורה מספרת על ההתקפלות מהר סיני והמשך המסע. רק כשמשה משחזר את האירועים, הוא מספר בפעם הראשונה על מה שקרה אז, שלושים ותשע שנים קודם. כל שלושת הפסוקים הארוכים, שמתחילים ב"רב לכם שבת בהר הזה", מתפרסמים כאן בפרסום ראשון!

זה מלמד אותנו שאם נרצה למצוא את המשמעות המלאה של הדברים, עלינו להבין אותם בהקשר הנוכחי של נאום משה על גבול הארץ המובטחת. האמירה "רב לכם שבת" נאמרה אומנם בזמנו, כשהגיע הזמן לעזוב את הר סיני ולהמשיך ללכת, אבל המשמעות האמיתית שלה מתבררת רטרואקטיבית דווקא כאן, בנאומו האחרון של משה.

נקרא את הדברים בלשוננו של הרבי:

כאן רצה משה רבינו לתאר בפני עם ישראל את מהלך העניינים, החל ממצבם בעת מתן תורה עד מצבם הנוכחי, בעומדם "בעבר הירדן" -

כשברצונו להדגיש את העובדה שבמצבם

3. יא-יב.

היו אמורים בני ישראל להיכנס לארץ ישראל מיד לאחר חנייתם ליד הר סיני, ורק בעקבות חטא המרגלים התעכבו בני ישראל במדבר זמן ממושך ביותר¹.

ולכן נחוץ לספר שכבר אז, כאשר בני ישראל היו עדיין "בחורב" (בהר סיני), אמר להם הקדוש ברוך הוא שילכו ישירות לעבר ארץ ישראל.

ועל פי זה מובנים דברי הפסוק "רב לכם שבת בהר הזה":

בכדי להדגיש עד כמה חזק היה רצונו של הקדוש ברוך הוא למהר את כניסתם של בני ישראל באופן מידי. עד כדי כך, שמבלי הבט על המעלות הגדולות שהביאה איתה הישיבה בהר סיני, נחשב כל רגע של חנייה שם ואי הליכה אל ארץ ישראל "יותר מדי".

נחשוב על מפקד יחידת עילית שמוביל את לוחמיו במסלול אימונים מפרך ומכשיר אותם לקראת משימת חייהם. האימונים נמשכים זמן רב, ומטבע הדברים יש בהם עליות וירידות. לפעמים משיגים הלוחמים את מטרתם בחצי מהזמן המוקצב ושועטים קדימה למשימות נוספות, ולפעמים הדברים מתנהלים לאט יותר. אט אט הלוחמים נעשים מאומנים וכשירים לצאת למשימה. אך לפתע, ברגע האחרון מתברר שהמנהיג עצמו, זה שהוביל אותם עד כאן, לא יוכל להצטרף אליהם לפעילות המבצעית. ברגע האמת הוא יישאר מאחור, במחנה האימונים.

ואז, רגע לפני שהם נפרדים והלוחמים עולים על המסוקים שינחיתו אותם ביעד, המפקד המסור נותן להם תדריך אחרון. הוא מתזכר שוב את כל הכללים החשובים, ואז מוסיף את המשפט החשוב מכל: "זהו רגע האמת שלכם. עד עכשיו הכול היה משחק ילדים. עכשיו מתחיל הדבר האמיתי".

את כל ספר דברים צריך לקרוא לאור התובנה הזו. משה רבינו הוא המנהיג המוביל את עם

פליגי ב' הפירושים שבפרש"י.

ה. בהעלותך י, יא-יב.

ו. ראה בכ"ז גם אברנאול, אלשיך, מנחה בלולה, ועוד. ולהעיר מכלי יקר כאן.

ז. וע"ד המפורש ברש"י לפני"ז (א, ב).

ד. בספרי דבי רב לספרי כאן "וכן כתיב שם (י, יג) ויסעו בראשונה על פי ה' ביד משה" - אבל לפרש"י שם (ט, יח) הפירוש ד"על פי ה' ביד משה" הוא עליות הענן ואמירת משה קומה גו'.

בחזקוני כאן, שהמדובר באמירת "הנה אנכי שולח מלאך גו'" שבפ' משפטים (כג, כ) - אבל בפש"ט לא נזכר שם ציווי לנסוע מהר סיני. וגם - אמירה זו היתה לפני מינוי הסנהדרין ועשיית המשכן, ודוחק גדול לומר שגם בזה

מיותר. יותר מזה: אם ההתעלות הרוחנית הזו באה על חשבון ההתקדמות לעבר ארץ ישראל, זה בהחלט יותר מד!

החסיד הרב משה גוראריה מתל אביב נסע פעם לרבי, וכשחזר ארצה ערך התוועדות חגיגית, ובהתרגשות שחזר את מה ששמע וראה בביקורו אצל הרבי. הרב גוראריה, שהיה ידוע כגאון גדול ומעמיק בחסידות, חזר בטוב טעם על דברי התורה ששמע מהרבי, והחסידים האזינו לכל מילה והתענגו על דברי אלוקים חיים.

באמצע ההתוועדות נכנס מישהו והניח מגש של ירקות טריים על השולחן. אחד הנוכחים ביקש לברר האם הירקות מעושרים, וחברו גער בו ואמר: "אנו יושבים כאן ושומעים חידושי תורה עמוקים בחסידות, מילים יקרות שנשמעו מפיו של הרבי, ואותך מעניין האם עישרו את המלפפונים!?"

נענה הרב גוראריה ואמר: "הרי זו כל מטרת הנסיעה לרבי, שמיעת דברי החסידות ואמירתם כאן בהתוועדות חסידית - כדי שבסופו של דבר נקפיד לעשר את המלפפונים".

העמידה ליד הר סיני הייתה אכן חוויה עמוקה ומרוממת. אבל בשביל מה הקדוש ברוך הוא נתן לנו את התורה, בסופו של דבר? כדי שנקיים את המצוות באופן יומיומי, לא רק בימי התעלות אלא גם כשקונים מלפפונים בסופר. ובמובן הרחב יותר: כדי שניכנס לארץ הקודש ונחיה בה חיים של עם שחי בארצו ומחובר לתורה ולקדושה.

מקדש, תורה וסנהדרין

כעת נוכל להבין את המשמעות העמוקה יותר גם של הפירוש השני בדברי רש"י, ש"הַרְבֵּה לָכֶם גְּדֹלָה וְשֹׁכֵר עַל יְשִׁיבְתְּכֶם בְּהָר הַזֶּה". נקרא את הדברים בלשונו של הרבי:

גם לפי הפירוש הזה [השני], כוונת השם באמירתו לבני ישראל "רב לכם שבת בהר הזה" היא בכדי לזרז ולמהר את "פנו וסעו

ישראל בדרך משמעותית מאד בהיסטוריה, כשתחת הנהגתו מתעצבת הזהות היסודית של העם. הוא מבין שאל היעד האמיתי בני ישראל יצעדו בלעדיו. לכן הוא מקדיש את הימים האחרונים שלו איתם לתדריך אחרון שיעזור להם לעמוד במשימה כשהוא לא יהיה לידם.

זה התוכן של סדרת הנאומים של משה. הוא מזכיר להם איך יהודי צריך להתנהג בארץ ישראל, כיצד יוכלו לצלוח את המכשולים והניסיונות שיעמדו בפניהם שם ויצליחו להגשים את המטרה הרוחנית לשמה הם נכנסים לארץ - לבנות בית מקדש, ליישם את המצוות התלויות בארץ ולהמשיך לעבוד את השם תוך כדי העיסוק החקלאי והיומיומי באדמת הארץ.

כשמבינים שזו הליבה של כל הנאום וכך קוראים את הדברים, אפשר להבין שבפתיחת דבריו משה מבקש להמחיש כמה גדול המעמד וכמה גורלית השעה שבה הם נמצאים. הוא רוצה לתת להם להרגיש שהם עומדים לעשות את 'הדבר האמיתי', להיכנס לארץ ולעמוד במשימה.

דווקא בהקשר הזה, הכי מתאים לצטט את מה שהקדוש ברוך הוא אמר אז: "רב לכם שבת בהר הזה". משה רבינו רוצה להעביר להם את המסר החד-משמעי: עכשיו הגעתם אל היעד, אל השיא. אתם עומדים לזכות בהגשמת ההבטחה של הקדוש ברוך הוא לאבותינו, ובשביל זה יצאתם ממצרים וקיבלתם את התורה.

האמצעי הטוב ביותר להמחיש את הדברים הוא להסתכל על המסע במבט לאחור ולומר: כל המסע הארוך והמפותל הזה, עם כל מה שעברנו בו - היה עיכוב לא מתוכנן, הוא לא היה בתוכנית המקורית. רק בעקבות החטאים החמורים נענשנו בנדודים הארוכים כאן במדבר. אבל האמת היא שהיינו אמורים להגיע לכאן כבר לפני הרבה-הרבה זמן. למעשה, מיד אחרי מתן תורה היינו צריכים לקום ולהמשיך ישירות הנה ולא להמתין אפילו דקה. בדיוק כמו שהקדוש ברוך הוא אמר: "רב לכם שבת בהר הזה", קומו ולכו אל ארץ ישראל!

לכן, אפילו השהייה ליד הר סיני הייתה 'הזמנה' במובן מסוים. נכון, קיבלנו שם המון וכל יום נוסף שנשארנו שם היה יום של למידה והתעלות רוחנית ביראת שמיים וקרבת אלוקים. אבל המטרה תמיד נשארה אחת: להתקדם לארץ ישראל, כך שכל רגע נוסף בדרך הוא עיכוב

לכם^ח.

אם קודם ראינו בפירוש השני משמעות כמעט הפוכה לפירוש הראשון, שהרי הפירוש הזה מדגיש דווקא "כמה טוב לשבת בהר סיני" לעומת הראשון שמדגיש שכל רגע כאן מיותר - כעת נבין שבעומק הדברים המדרש הזה למעשה ממשיך באותו קו רעיוני.

גם הפירוש הזה, בדרכו שלו, מדגיש את מה שהיה חשוב למשה להדגיש כעת: שגם הדברים הטובים והחשובים שקיבלנו בתקופת הר סיני הם כלים שנועדו לאפשר לנו להשלים את המבצע של הכניסה לארץ בהצלחה. כאילו הקדוש ברוך הוא מבקש לומר: "קיבלתם כאן המון, עכשיו אתם מוכנים להיכנס לארץ - אז קדימה!"

את זאת אנחנו מבינים מהניסוח המדויק של רש"י: "עֲשִׂיתֶם מִשְׁכָּן, מִנוֹרָה וְכֵלִים; קִבַּלְתֶּם תוֹרָה; מִצִּיתֶם לָכֶם סִנְהֶדְרִין, שָׂרֵי אֲלָפִים וְשָׂרֵי מֵאוֹת". רש"י לא מצטט את המדרשים כפי שהם במלואם ובלשונם המקורית, אלא בוחר מתוכם את הנקודות והדגשים שהוא רוצה להעביר.

מה יש באותם משפטים שרש"י בוחר? - נקרא את הדברים בלשונו של הרבי:

לפני כניסתם של עם ישראל לארץ משלהם, כאשר סדר החיים ב"ארץ נושבת", ככל העמים, עלול חס ושלום להוביל לכך שעם ישראל ישכח על ייחודיותו מכל העמים - היה עליהם לחזק בתוכם קודם לכן את "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש"^ט, שעובדה זו תיקבע בתוכם באופן כזה, שגם בהיותם לאחר מכן בארץ נושבת, הם יהיו "גוי קדוש" - "סגולה מכל העמים".

ולשם כך נועדה הישיבה בהר סיני. היא פעלה שבני ישראל יהיו "גוי קדוש" בשלמות, שבזה יש באופן כללי שלושה עניינים:

הנקודה העיקרית של "גוי קדוש" הינה שאנו חייבים להיות גוי קדוש, משום

ש"קדוש אני" נמצא בתוכנו, "ושכנתי בתוכם"^י. "עשיתם משכן", ישנו מקום קבוע שבו שורה קדושתו של הקדוש ברוך הוא. ואין להסתפק בגילוי האלוקי שהיה במתן תורה, מאחר שזה היה רק לפי שעה, ולא עניין של "ושכנתי בתוכם" בקביעות^י.

לאחר מכן מגיע השלב של "קיבלתם תורה", שאותה ייחודיות של ה"גוי קדוש" על ידי השראת השכינה במשכן, יש לה השפעה והיא הופכת לשונה ומיוחדת את ההנהגה של יהודי בכל מקום ובחיי היום יום, על ידי כך שהוא מקבל את התורה ואת הוראותיו של הקדוש ברוך הוא.

ובכדי שיהודי ידע ויבין בדיוק מהן הוראות התורה - זקוק הוא לעניין השלישי, מינוי הסנהדרין, שהם מלמדים את עם ישראל את דיני וענייני התורה, ומראים להם כיצד לבצע את דיני התורה בפועל.

[לכן רש"י] מעתיק את ה'מדרש אגדה'^י, שלשונו הוא "עשיתם משכן מנורה וכלים, קיבלתם תורה, ומיניתם לכם סנהדרין" - לפי שדווקא הדברים הללו, ודווקא בסדר זה, מבטאים את ההכנה של בני ישראל להיכנס אל ארץ ישראל.

הכניסה לארץ היא הרגע הנכסף. אבל לא פחות מזה היא גם אתגר שכל אחד מאותם אלפים שהאזינו לנאומו של משה נאלץ להתמודד איתו: כיצד הופכים מעם שנווד במדבר 'יד ביד' עם הקדוש ברוך הוא, שחי בתוך בועה רוחנית הרמטית ומנותקת מכל הבלי העולם הזה, לעם היושב על אדמתו ומתפרנס מיגיע כפיו ויחד עם זאת מחובר לקדושה?

זה לא רק שינוי גיאוגרפי, אלא הרבה יותר מזה: שינוי מנטלי משמעותי מאד. עם ישראל עובר מחיים רוחניים ופלאיים במדבר, חיים של ניתוק מכל טרדות העולם וחיבור לקדושה, אל חיים חומריים בארץ ישראל, חיים של עבודת אדמה וטרדות פרנסה. וזה אתגר לא קל.

זה די פשוט להישאר יהודי טוב ועובד השם ליד הר סיני, כשהנוכחות של הקדוש ברוך הוא מוחשית כל כך. את הימים של הנסיעה לרבי או את ימי חג הסוכות די קל להקדיש לעבודת השם, ללימוד ולתפילה, ולהתעלם מכל רעשי הרקע שמתפזרים בעולם. אבל לחיות חיים 'שגרתיים' ואפורים, חיים של חשבון בנק וקניות בסופר, ויחד עם זאת להיות קדושים ונעלים מכל העמים, להתפרנס ביושר לפי כללי ההלכה, לתת צדקה ביד רחבה ולהכניס תוכן ומשמעות קדושה בכל שיחה סתמית בענייני עבודה - זו משימה לא פשוטה.

זה האתגר של הכניסה לארץ. שלא נשכח חלילה את הייחודיות שלנו, את הנשמה האלוקית שבקרבנו, את זה שלמרות שאנחנו מתיישבים עכשיו בארץ ולכאורה נהיים כמו כל עם שהתיישב במדינתו, אבל האמת היא שאנחנו "גוי קדוש" שחייו האמיתיים וזהותו הם הקדושה והחיבור אל הקדוש ברוך הוא.

זה מסביר את אופי ההכנות של עם ישראל לקראת הכניסה לארץ. כשאנחנו מתארים לעצמנו עם שנווד במדבר ארבעים שנה ומתכוון להתיישב בארץ שחיים בה עמים אחרים, היינו מצפים לראות רכישת אמצעי לחימה, קורסים לשימוש בנשק ואימוני מלחמה. במקביל, אפשר לחשוב על סדנאות חקלאיות, שיעורים על האקלים הארצישראלי והרצאות בנושא התנהלות פיננסית נכונה. אבל לא זו ההתכוננות של עם ישראל, "גוי קדוש".

משה רבינו מזכיר לבני ישראל מה הם קיבלו בהר סיני, ובכך מראה להם שיש להם ביד את הכלים שיכינו אותם הכי טוב שאפשר להתמודד עם החיים החדשים שמחכים להם מעבר לירדן. שלושת הכלים הם: המשכן, התורה והסנהדרין.

נתחיל בדבר הראשון שרש"י מונה: **"עֲשִׂיתֶם מִשְׁכָּן"**.

הדבר הראשון והעיקרי שהופך אותנו לשונים ואחרים מכולם, זה כמובן הקשר עם הקדוש ברוך הוא. וכדי להישאר "גוי קדוש" גם אחרי הכיבוש וההתיישבות בארץ והמעבר לחיי עבודה וחקלאות, הקשר הזה לא יכול להיות ערטילאי ומופשט, כזה שכתוב בספרים או אפילו נשאר עמוק בלב. הוא מוכרח להיות מוחשי וקבוע, ממוקד במקום ובעל נוכחות פיזית.

זה בדיוק התפקיד של בית המקדש. זה מקום

פיזי שאפשר להגיע אליו בכל יום ולחוש את השכינה, להרגיש את הנוכחות של הקדוש ברוך הוא. מתן תורה היה שיא של התגלות אלוקית, אבל היא הייתה חד פעמית ולא מתמשכת וקבועה. ואילו המשכן הוא מבנה שקירותיו ספוגים בהשראה אלוקית. זהו בית פיזי שבו הקדוש ברוך הוא שוכן, לידנו ובתוכנו.

נתאר לעצמנו יהודי שיש לו כרם בפסגות הכרמל, והעבודה בכרם מעסיקה אותו כמעט כל יום כל היום. הוא רואה את עצמו כחקלאי פשוט, ולא מרגיש 'קדוש' ומיוחד מכל חקלאי אחר ששייך לאחד העמים הרבים בסביבה. אבל כמה פעמים בשנה הוא מגיע לבית המקדש, חווה את הקדושה ששורה בו וחווה בעבודת הקורבנות ובשירת הלוויים, ואז הוא מרגיש מחדש את זה שהוא אכן משהו אחר, שהוא שייך לעם מיוחד שקשור לקדוש ברוך הוא. פתאום מהדהדת בו ההכרה שהקדוש ברוך הוא בחר בנו ומתגלה אלינו בצורה קרובה ומוחשית כל כך, שוכן בקרבנו. מכאן הוא חוזר יהודי אחר.

זו המתנה הראשונה שקיבלנו בשנת החנייה ליד הר סיני: עצם החידוש של מרחב פיזי שבו הקדושה של הקדוש ברוך הוא נמצאת בצורה המוחשית ביותר.

אך זה לא מספיק. בית המקדש ממחיש לעם ישראל את העובדה שהם עם מיוחד וקדוש, אבל הדבר צריך לבוא לידי ביטוי גם בחיי היומיום, ובשביל זה צריך את שתי המתנות הנפלאות הבאות: תורה וסנהדרין, **"קִבְלָתָם תּוֹרָה, מִנִּיתָם לָכֶם סִנְהֶדְרִין"**.

אם נחזור לאותו חקלאי גלילי, הקשר שלו להשם לא מסתכם בכך שהוא מגיע לבית המקדש כמה פעמים בשנה. גם בשאר ימות השנה, כשהוא בביתו או בכרם הרחק מירושלים, הוא שונה מכל חקלאי אחר, וגם בעבודה שלו הוא מתנהג אחרת: הוא מקפיד להפריש תרומות ומעשרות, מקפיד על איסור כלאים, שומר על השמיטה ועוד. עבודת הכרם הפשוטה שלו מלאה במצוות ובהגשמה של רצון השם.

זה נכון לא רק לחקלאים ולא רק ליהודים 'פעם'. גם יצרן נעליים וחוקר באוניברסיטה, גם היום. התורה והמצוות מדריכות יהודי כיצד עליו להתנהג בכל מצב ובכל רגע מחייו. הביטוי לכך שיהודי שייך ל"גוי קדוש" הוא באלף פרטים קטנים בחיי היומיום השגרתיים - החל מהכיפה לראשו והציצית בבגדו, ועד המזון השונה שהוא

הדרגה במשך זמן ארוך - הרי זה להשקיע בעבודה זמן מיותר. על יהודי להיות "מהלך", כל העת להמשיך להתקדם ולהתעלות, מעלין בקודש".

המסר הראשון שרש"י מלמד אותנו הוא ששיבה על מקום אחד, גם אם המקום הזה גבוה מאד, היא בזבוז זמן. את הכוחות שיש לך עליך להשקיע בהתקדמות, לא בדריכה על המקום ושמירה על הקיים. "רב לכם שבת" זה מוטו לכל החיים הרוחניים: תפסיקו לשבת על המקום, תמשיכו קדימה!

הגישה הזו של 'מעלין בקודש' הייתה דומיננטית ובלוטת מאד אצל הרבי.

עוד משנות הנשיאות הראשונות, ביקש ודרש הרבי מהחסידים לצאת לשליחות במקומות נידחים ולהפיץ שם יהדות. כעבור עשרים שנה בהנהגה, בהם השלוחים כבר החיו מחדש את היהדות בעשרות מקומות על פני הגלובוס, נראה היה שאין עוד לאן להתקדם. אך ביום הולדתו השבעים הפתיע הרבי את החסידים ויצא במבצע חדש: הקמת שבעים מוסדות חדשים, כאילו אנחנו רק בהתחלה...

וזה לא עצר כאן. בשנים שלאחר מכן התווספו ה'מבצעים' בזה אחר זה, כשבכל אחד מהם הוקדשו משאבים עצומים ואנרגיות אדירות. לאן עוד ניתן להמשיך?

אך הרבי לא עצר כאן. לאחר מכן הגיעו עוד ועוד פרויקטים חדשים. הקמת תנועת הנוער צבאות השם, כתיבת ספרי התורה הכלליים, פרויקט 'רגע של שתיקה', תקנת לימוד הרמב"ם, הוספה בלימוד הלכות בית הבחירה, התמסרות ללימוד ענייני משיח וגאולה - ועוד ועוד.

בכל שנה שחלפה היוזמות רק התגברו. בכל פעם שנדמה היה שהגענו לשיא, הרבי שוב הפתיע וקרא "להעלות בקודש".

כך גם בחיים שלנו. אבן היסוד בדרך הסלולה שהורה לנו הרבי היא ההתקדמות, האיסור לשקוט על השמרים. גם אם

צורך, הברכה שהוא מברך לפני האוכל ואחריו והדיבורים שלו שתמיד מזכירים את שם השם ומשדרים יראת שמיים.

אלו הן שתי המתנות הנוספות שקיבלנו בתקופת ההמתנה ליד הר סיני: התורה והסנהדרין.

התורה היא ספר ההדרכה שמלמד אותנו כיצד להיות מרוממים וקדושים בכל צעד בחיים. אך אין להסתפק רק בלימוד ההלכה היבשה מתוך הספרים, משום שכדי לחיות כמו יהודי יש צורך ב'סנהדרין', ברב ומדריך פרטי, שעוזר לאדם להבין מתוך התורה כיצד עליו להתנהג בפועל בכל סיטואציה, בהתאם למצב האישי שלו ולאתגרים שהוא נתקל בהם.

אחרי שעם ישראל מצויד במשכן, תורה וסנהדרין, מגיעה ההוראה: כעת אתם יכולים להתקדם הלאה, אל הארץ המובטחת. "רב לכם שְׁבַת בְּהָר הַזֶּה, פָּנוּ וסֵעוּ לָכֶם".

לסיכום: שני הפירושים של רש"י מלמדים אותנו את אותו דבר. משפט הפתיחה של משה רבינו, שמצטט את מה שהקדוש ברוך הוא אמר לו כבר אז, ליד הר סיני - נועד להמחיש ולהדגיש שהמטרה הסופית הייתה ונשארה להגיע אל ארץ הקודש. אם באמירה שחבל להתעכב ולא להמשיך ישירות לארץ ישראל (הפירוש הראשון, "כפשוטו"), ואם בהסבר שכל מה שקיבלנו בהר סיני נועד לצייד אותנו בכלים להצלחת המשימה האמיתית (הפירוש השני, "הרבה לכם גדולה ושכר").

לא לשבת

פירוש רש"י מכיל גם משמעויות עמוקות יותר מהקריאה הפשוטה שלו, שאפשר ללמוד מהן הנחיות לעבודת השם שלנו.

נקרא את הדברים בלשוננו של הרבי:

רש"י מרמז הוראה כללית בעבודת השם: על יהודי לדעת שמצב של 'שְׁבַת' - להישאר לשבת על מקום אחד, לעמוד באותה דרגה בעבודת השם ולא להתקדם הלאה ולהתעלות - הרי זה "רב לכם" "כפשוטו", "הרבה יותר מדי".

עד כמה טובה ונעלית שתהיה דרגתו בעבודה, הרי ש"להשאר לשבת" באותה

הרוחניות העצומות שהוא צבר בהר סיני, "הרבה לכם גדולה ושכר".

זו תובנה מאירת עיניים: זכינו לשבת בארץ ישראל לא בגלל עוצמתנו הצבאית, ולא בגלל הכרה של אומות העולם בצורך להקים מקלט בטוח ליהודים. זכינו לזה כי אנחנו "גוי קדוש", כי יש לנו "הרבה גדולה ושכר" במובן הרוחני, העשיר והעמוק של הדברים. לכן, כדי להמשיך לממש את זכותנו בארץ הקודש מוטל עלינו בראש ובראשונה להיות ראויים לה - להתנהג כעם נבחר, לחיות את חיי היומיום באמונה לפי התורה ובדרך המצוות.

את המסר הזה, שהקשר בין עם ישראל לארץ ישראל איננו תלוי בעוצמה פיזית אלא בהתנהגות רוחנית, אפשר לקחת גם לכל חלק אחר בחיים שלנו.

אנחנו 'עם סגולה', עם שקשור לקדוש ברוך הוא, ולכן כדי לחיות חיים מאושרים ולהגיע להישגים, עלינו להתנהג כפי שהקדוש ברוך הוא מורה לנו.

פרנסה טובה של יהודי איננה תלויה רק בחריפות, בכישרון מסחר או בחריצות. כל אלו הם רק 'כלים' להכיל את ברכת השם, וזו מגיעה על ידי הקפדה על נתינת צדקה מהרווחים, על התנהלות עסקית הוגנת לפי ההלכה, וגם על כך שהעיסוק בעבודה לא יבוא על חשבון תפילה במניין או שיעור תורה קבוע.

גם בריאות גופו של יהודי איננה תלויה רק בהקפדה על אורח חיים בריא וציות להנחיות הרופאים. בריאות גופו של יהודי קשורה הדוקות עם שמירה על כשרות האוכל בהידור, כמו גם הקפדה על שאר מצוות התורה. כדי לזכות לילדים בריאים לא די בטיפולים טבעיים, יש להקפיד גם על הידור בדיני הטהרה. כך גם המזווה היא זו ששומרת על ביתו של יהודי ומביאה לתוכו ברכה והצלחה.

התורה והמצוות הן שהופכות יהודי למאושר, לא רק ברוחניות אלא בכל תחום בחיים.

הוספנו והתמדנו והגענו לרמה רוחנית מסוימת, עיון בשיחותיו של הרבי ילמד אותנו לא להיות מסופקים ושבעי רצון אלא תמיד לשאוף להתקדם.

עם בונה ארץ

את המסר השני אנחנו לומדים מהצירוף של שני הפירושים ברש"י:

שני העניינים בקשר לכניסה לארץ - הפירוש כפשוטו, שעל בני ישראל מוטל לכבוש את הארץ בפשטות, מהר ככל האפשר; והפירוש לפיו מדובר כאן על הכנה רוחנית לכניסה לארץ - תלויים זה בזה.

דווקא מאחר שעם ישראל הינו "גוי קדוש"¹, שיש לו הרבה גדולה ושכר - הוא זוכה לקבל את ארץ ישראל. בשונה מכל העמים - שהיותם לעם תלוי וקשור בקבלת חבל ארץ בו הם מתגוררים².

כפי שלמדנו, הפירוש הראשון ברש"י מציג את גישת "כפשוטו" - חבל על הזמן של השהייה בדרך וחייבים להגיע מהר לארץ. בעוד הפירוש השני מראה מהי ההכנה הרוחנית שצריך לבצע כדי לעשות נכון את הכניסה לארץ.

כעת, התובנה שעולה מחיבור שני הרעיונות האלו יחד מלמדת אותנו את המסקנה הבאה: הכניסה לארץ במהירות ובהצלחה תלויה במצב הרוחני.

במילים אחרות: אצל יהודים, ורק אצלם - הארץ באה בעקבות העם ולא להיפך. עמים אחרים התגבשו רק כשהייתה להם טריטוריה משותפת שהפכה למולדת. בני ישראל נהיו לעם מחוץ למולדתם, כי במהותם הם "גוי קדוש". מה שעושה אותם לעם הוא החיבור שלהם לקדוש ברוך הוא, וגם הארץ הפיזית היא עבורם מתנה מהקדוש ברוך הוא. הסיבה לכך שעם ישראל יכול ללכת מיד, ישירות, מהר סיני אל הארץ המובטחת ולכבוש אותה במהירות ובהצלחה נגד כל הסיכויים, היא מפני שיש לו את המתנות

לא לשכוח את השלישי

עֲקֵבְיָא בֶן מְהֻלָּאֵל אֵימַר: הִסְתַּכַּל בְּשִׁלְשָׁה דְּבָרִים, וְאִין אַתָּה בָּא לִידֵי עֲבִירָה. דַּע מַאֵן בָּאת, וְלֹאֵן אַתָּה הוֹלֵךְ, וְלִפְנֵי מִי אַתָּה עֹתִיד לָהֶן דִּין וְחֶשְׁבֹן. מַאֵן בָּאת: מִטְּפָה סְרוּחָה. וְלֹאֵן אַתָּה הוֹלֵךְ: לְמָקוֹם עֹפֵר רִמָּה וְתוֹלְעָה. וְלִפְנֵי מִי אַתָּה עֹתִיד לָהֶן דִּין וְחֶשְׁבֹן: לִפְנֵי מֶלֶךְ הַמַּלְכִּים הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא (משנה א)

נשאלת השאלה: למה חשוב למשנה לציין במפורש שישנם "שלושה דברים" שבהם צריך להתבונן? ובמיוחד שכל אחד יכול לספור בעצמו בצורה פשוטה ולראות שמדובר בשלושה דברים!

אלא שדברי המשנה "הסתכל בשלושה דברים" מדברים לא רק על שלושת הדברים המפורשים במשנה, שאותם כל אחד יכול לספור לבד. האמירה הזו רומזת להוראה כללית בפני עצמה: "הסתכל בשלושה דברים" - כלומר, שאדם צריך להתבונן בעצם הרעיון שישנם "שלושה דברים", ובעזרת זה יינצל מעבירה.

מה ההסבר בזה?

אדם יכול לחשוב שצריכים להיות אצלו רק **שני** עניינים: הוא עצמו, והקדוש ברוך הוא שאותו הוא עובד. ועל כך מבהירה המשנה ואומרת: "הסתכל בשלושה דברים". אדם צריך להתבונן ולראות שישנם שלושה גורמים, כי ישנה גם מציאות העולם שנברא על ידי הקדוש ברוך הוא, שהוא האמצעי שעל ידו יהודי עובד את ה'.

כפי שמוסבר בהרחבה בחסידות, שתכלית בריאת העולם וירידת הנשמה למטה לחיות בגוף גשמי בעולם הזה, היא להגשים את רצונו של הקדוש ברוך הוא שתהיה לו "דירה בתחתונים". וזאת על ידי שיהודי בעבודתו יתקן ויזכך את גופו ונפשו הבהמית, ואת גשמיות וחומריות העולם. והדגש בעבודה זו הוא על קיום התורה ומצוות בדברים הגשמיים דווקא, שבכך עושים את הגשמיות והעולם לכלים רוחניים לאלוקות.

וזו המשמעות העמוקה של הוראת המשנה "הסתכל בשלושה דברים": עד כמה שלא תהיה גדולה ועצומה מעלת הנשמה של יהודי, מעצם היותה "חלק אלו-ה ממעל ממש", יש לזכור שהתכלית המרכזית שלשמה הוא נשלח לעולם הזה היא לעשות לקדוש ברוך הוא "דירה בתחתונים" ולעבוד עם העולם הגשמי עד שיעשה אותו עצמו למקום ראוי להתגלות אלוקות.

ועל כך מוסיפה המשנה ואומרת: "ואין אתה בא לידי עבירה". כלומר, למרות שנדמה לך שעל ידי העיסוק בחומריות ובגשמיות אתה יורד מדרגתך הרוחנית, האמת היא שדווקא על ידי העבודה הזו אתה מתעלה עד כדי כך שאתה נמנע אפילו **מעצם האפשרות** לעבור עבירה, כמילות המשנה: "אין אתה בא [אפילו] לידי עבירה".

(התוועדויות, תנש"א, כרך ג, עמוד 177)

כרשת דברים

איש דברים

אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל כָּל יִשְׂרָאֵל בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן, בְּמִדְבַּר בְּעֶרְבָה מִלִּשְׁכַּת
בֵּין פָּאֵרָן וּבֵין תַּפֵּל וְלִבְנֵי חֲצִירַת וְדִי זֶה־ב (פֶּסֶק א, פסוק א)

בתחילה, משה לא היה דברן, כפי שהוא אמר על עצמו: "לא איש דברים אנוכי". והנה כאן הוא מדבר אל כל ישראל, ודיבר דיבורים חדים ובוטחים. האיש שהיה "כבד פה וכבד לשון" החל לדבר. וזאת כי העבודה בפועל מביאה לאדם את החוש שיהיה אכפת לו מצבו של הזולת. משה רבינו מצא גם ביהודים הפשוטים ביותר את המעלות העמוקות ביותר, ומרוב הדאגה והאכפתיות לכל אחד מבני ישראל - הוא דיבר איתם דברי התעוררות.

(הרבי הרי"צ - לקוטי דיבורים [לשון הקודש], כרך ה, עמוד 1071)

ברוחניות לא מתעכבים

ה' א- להיט דבר אלינו בחיב לאמר, רב לכם שבת בחר ה' (פֶּסֶק א, פסוק ו)
רב לכם שבת - כפשוטו (רש"י)

כוונת הדברים היא שהקדוש ברוך הוא אומר לעם ישראל: אתם יושבים כאן מדי הרבה זמן. ובכך יש הוראה ברורה עבורנו: "רב לך שבת" - כאשר 'יושבים' באותה דרגה בעבודת ה' מבלי להתקדם ולהתעלות, זה כבר הרבה יותר מדי. יהודי צריך כל הזמן ללכת, לנסוע ולהתקדם, ולא להקדיש זמן רב מדי להתעכבות בדרגה רוחנית אחת.

(הרבי - לקוטי שיחות, כרך כד, עמוד 18)

כרשת ואתחנן

למאוס בתענוגים החומריים

וְנֹשֵׁב בְּגֵיא, מִלִּשְׁכַּת בֵּית פְּעוֹר. וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל שִׁמְעֵ אֶל הַחֲקִים וְאֶל הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר
אָנֹכִי מְלַמֵּד אֲתֶם לַעֲשׂוֹת, לְמַעַן תִּחְיוּ וְנִאֲתֶם וִירְשֶׁתֶם אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר ה' א-לֵהֶי
אֲבֹתֵיכֶם נָתַן לָכֶם (פֶּסֶק א, פסוק כט, פֶּסֶק ד, פסוק א)

פרק ג מסתיים בישיבה של עם ישראל בגיא, והפרק הבא מיד אחריו מתחיל בקבלת חוקי התורה. מדוע התורה מסמיכה את שני הנושאים? מה הקשר בין הדברים?

אלא שהפסוק "ונשב בגיא, מול בית פעור" מלמד אותנו מהי באמת המעלה הגדולה של עם ישראל, שהיא זו שגרמה דווקא להם לקבל את התורה ולשמור את חוקיה:

"ונשב בגיא" זהו רמז לתכונת ההתבטלות הטבעית של בני ישראל, כמו הגיא שהוא עמוק ושפל מפני השטח. ותכונה זו גרמה להם למאוס בתאוות העולם החומרי ולקבל את חוקי התורה; וזה "מול בית פעור" - זהו הניגוד המוחלט לתכונתם של שאר העמים, שבגלל תחושת הישות וההתנשאות שלהם סירבו לקבל על עצמם את עול התורה ובחרו בתענוגי העולם. הסמל המובהק לזה הוא "בעל פעור", שאותו היו עובדים בכך שהיו עושים לפניו צרכים, ובכך היו 'מושכים' לעצמם שפע רב של תאוות ותענוגים חומריים, בעוד האמת היא שזוהי פסולת בלבד לעונג האמיתי שישנו בלימוד התורה.

(הרבי הצמח צדק - אור התורה)

ווארט חסידות

רעיונות קצרים מתורת החסידות על פרשת השבוע - רעיון אחד לכל יום

כתגם חסידי מביא לצלילות הדעת ו"מנקה" את הלב. הנהגה טובה חסידית מאירה את הבית.

ניגון חסידי מחזק את התקוה והבטחון, מביא שמחה ומעמיד את הבית ואת בני הבית בקרן אורה.

(היום יום כ"ב תמוז)
בשם הרבי הרש"ב נ"ע)

כל המוסיף גורע

לא תספי על דברי אשר אנכי מצוה אתכם ולא תגרעו ממנו, לשמר את מצות ה' א-להיכם (פסוק ד, פסוק ב)

האזהרות "לא תוסיפו" ו"לא תגרעו" מופיעות כאן ביחד, בצמידות אחת לשנייה. זה מלמד אותנו מסר חשוב: מי שעובר על "לא תוסיפו" על דברי התורה, סופו שיעבור גם על "לא תגרעו" מהאמור בתורה.

(הרבי - לקוטי שיחות, כרך טו, עמוד 491)

האש של המצוות

כי ה' א-להיך אש אכלה הוא, א-ל קנא (פסוק ד, פסוק סד)

אש אינה יכולה לבעור ולהאיר ללא אחיזה בחומר בעירה כמו פתילה או עצים. זאת משום שלאש יש תכונה טבעית של משיכה למעלה, שם נמצא השורש שלה, ולכן יש צורך במשהו שיחזיק ויתפוס אותה וישאיר אותה כאן למטה.

כך גם ה' אלוהיך נמשל לאש. האור האלוהי שמחיה כל העת את הבריאה, שואף כל הזמן לחזור לשורשו ולהסתלק למעלה. וכדי שהאור הזה ימשיך להחיות את העולם, יש צורך בפתילה שתחזיק אותו בעולם - ואלו הן התורה והמעשים הטובים של בני ישראל.

וכשם שהפתילה הגשמית חייבת להיות מתאימה להתאכל באש כדי להחזיק את האש בוערת, כך גם בעבודת ה'. האור האלוהי שמחיה את העולם אינו נאחז היטב ולא דולק כפי שצריך בנפש האדם אם התורה והמצוות שיהודי מקיים אינן חדורות בתחושה של התבטלות וכלות הנפש אל השם יתברך.

(אדמו"ר הזקן - לקוטי תורה, ויקרא, דף כה)

לפתוח או לקרוע

אתה הראת לדעת כי ה' הוא הא-להים, אין עוד מלבדו (פסוק ד, פסוק לה)

כשנתן הקדוש ברוך הוא את התורה פתח להם שבעה רקיעים, וכשם שקרע את העליונים כך קרע את התחתונים, וראו שהוא יחיד (רש"י)

בדברי רש"י נרמזים שני אופנים בעבודת ה':

הדרך הראשונה היא דרך של פתיחה, "פתח" - זוהי עבודת הבידורים. תכליתה לתקן את העולם, ובעזרתה 'פותחים' את המציאות ואת העולם הגשמי ומגלים את התכלית המסתתרת בפנימיות, שכולם נבראו כדי שישתמשו בהם לעבודת ה'. ובעבודת האדם עם עצמו, זוהי דרך עבודה שבה יהודי באמצעות התבוננות 'פותח' את השכל ואת הרגשות שלו ומגלה בהם את העומק האלוהי, וזה נותן לו את היכולת לעסוק בענייני העולם לשם שמיים ולהעלות אותם לקדושה.

הדרך השנייה היא דרך של קריעה, "קרע" - זוהי עבודת הניסיונות. ניסיון הוא אתגר שכולו מבחן, והניצוץ האלוהי שבו נעלם לחלוטין. כדי לחשוף אותו לא מספיק 'לפתוח' ולהשתמש בו נכון, אלא יש צורך 'לקרוע' אותו לגמרי, וזאת על ידי שמבטלים אותו ומתגברים עליו. ובעבודת האדם עם עצמו, זוהי עבודה שבה יהודי מנטרל ומתעלם מהרצונות, המחשבות והרגשות שלו, וממגבלות הגוף החומרי והנפש הבהמית שלו, ולא מתחשב בהם כלל אלא מוסר את עצמו לדבר ה'.

(הרבי - לקוטי שיחות, כרך כד, עמוד 40)

"ושמרת - לעשות!"

ושמרת ישראל ושמרת לעשות אשר יטוב לך ואשר תרפן מאד, כאשר דבר ה' א-להי אבותיך לך, ארץ זבת חלב ודבש (פסוק ו, פסוק ג)

"ושמרת לעשות", מזהירה אותנו התורה. כל מי שעושה מצווה, צריך להישמר מאד ולהיזהר מפני התערבות של אינטרס אישי בפעולה זו. יהודי צריך להיזהר לא לעשות את המצווה במטרה להרוויח ממנה תועלת אישית כמו טפיחה עצמית על השכם, התפארות במעשיו הטובים וכן הלאה.

(אדמו"ר הזקן - לקוטי תורה)

יום שישי

ה מנחם אב – ערב שבת חזון

היום חל יום ההילולא של האריז"ל. ביום זה יש להוסיף בלימוד תורה, בנתינת צדקה ובהפצת תורת החסידות.¹

בשבת לא נוהגים במנהגי אבלות בפרהסיא, ולכן מתלבשים בבגדי שבת כרגיל בכל שבת, על אף שהיא חלה בתשעת הימים.²

שבת קודש פרשת דברים

ו מנחם אב – שבת חזון

קריאת התורה

את עליית כוהן מסיימים בפסוק יא (המסתיים במילים "כאשר דיבר לכם")³.

גם את פסוקי התוכחה שבהפטרה, קוראים בטעמי הפטרה הרגילים ולא בנעימת מגילת איכה.⁴

פרקי אבות

לאחר תפילת מנחה קוראים את פרק שלישי בפרקי אבות.

כשמצוטטים במשנה חלקי פסוקים ובהם שם ה', לא מבטאים אותו כרגיל אלא אומרים "השם" או "אלוקים"⁵. יש לשים לב לכך השבת, במשניות הבאות: במשנה ג - הפסוק "וידבר אלי". במשנה ו - הפסוקים "אלוקים ניצב", "בקרר אלוקים ישפוט" ו"אז נדברו". במשנה יד - הפסוקים "כי בצלם" ו"בנים אתם".

הבדלה

במוצאי שבת עושים הבדלה על יין, והמבדיל

לא שותה מהיין אלא נותן לילד לשתות⁶. והכוונה היא לילד שכבר מחונך לברכות, ומצד שני עוד לא מבין את משמעות האבל על החורבן⁷. אם אין במקום ילד שיכול לשתות, המבדיל ישתה בעצמו⁸. ויש שמבדילים על בירה וכדומה, ואז המבדיל שותה בעצמו כרגיל⁹.

יום שני

ח מנחם אב – ערב תשעה באב

השיעורים היומיים

בתשעה באב לומדים רק את החלקים בתורה שמתאימים ליום זה (כפי שיפורט בהמשך)¹⁰, וזה חל כבר מחצות היום של ערב תשעה באב.

לכן, יש ללמוד את השיעורים היומיים בחת"ת ורמב"ם לפני חצות¹¹, וכך גם את הלימוד בנושאי בית הבחירה.

מי שלא הספיק ללמוד את השיעורים היומיים, בדיעבד יכול ללמוד עד השקיעה את שיעור החומש ונושאי בית הבחירה, ואת שיעור התהלים והתניא אפשר להשלים גם בליל תשעה באב.

סעודה מפסקת

לפני תפילת מנחה אוכלים סעודה גדולה מהרגיל, ובה מותר לאכול יותר מתבשיל אחד¹².

אחר כך מתפללים מנחה.

בתפילת מנחה לא אומרים תחנון.

מי שהוא 'חיוב' או שיש לו היום 'יום השנה', אומרים כרגיל את פרקי המשניות לאבלים.

6. ראה שיחות-קודש תשל"ח ח"ג עמ' 496 (בהוצאה החדשה: ח"ד עמ' 388).

7. משנה-ברורה סי' תקנ"א ס"ק ע.

8. לוח כולל-חב"ד. וראה דגול-מרבבה סי' תקנ"א ס"ט, ובלוח דבר-בעתו.

9. ערוך-השולחן שם סכ"ו, וראה 'ימי בראשית' עמ' 200.

10. שו"ע או"ח ר"ס תקנ"ד. ספר-השיחות תשנ"ז ח"ב עמ' 574. וכ"כ בילקוט-

יוסף ח"ה עמ' 580, ובנטעי-גבריאל מהדו"ב ח"ב פרק עה הערה יז. וע"ש

בשרית שבסוף הספר סי' יז. ועיין שיחות-קודש ח"ב עמ' 340-342. וראה

לקוטי-שיחות כרך ט עמ' 250.

11. ע"פ הרמ"א ס"ס תקנ"ג. 'מורה שיעור' להרמב"ם.

אך בדיעבד, בערב ת"ב לכאורה ניתן להשלים אחרי חצות, כדין 'שאר

השיעורים" בת"ב אחר חצות, במענה הרבי הנדפס להלן ע"י ציון 34.

12. ע"פ הרמ"א סי' תקנ"ב ס"י.

1. 'התועודיות' תשמ"ט ח"ד עמ' 109.

2. ספר המנהגים עמ' 46. וראה גם בהוספות לשו"ע אדמוה"ז חלק ה-ו עמ' 1846 בשולי-הגיליון.

3. כך נהגו אצל כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע בלויבאוויטש, ולא כנדפס בס' המנהגים סי' ע 31 ובלוח כולל-חב"ד. וראה זכרונות הבעל-קורא הרה"ח ר"מ שוסטרמאן ע"ה ב'כפר חב"ד' גיליון 670 עמ' 49.

4. נטעי-גבריאל פכ"ה הערה טו. וראה 'מנהג ישראל תורה' סי' תקנ"א

ס"ק ג.

5. ע"פ 'התקשרות' גיליון רעח. 'התועודיות' תשד"מ ח"א עמ' 317 ועמ' 368.

אחרי מנחה עורכים את הסעודה המפסקת. מלכתחילה אין לשבת שלושה גברים יחד לאכול כדי שלא יתחייבו בזימון. ואם כבר אכלו יחד, לא מזמנים.

נוהגים לאכול את הסעודה בישיבה על הרצפה¹³.

בסעודה זו אסור לאכול יותר מתבשיל אחד. אבל פירות וירקות וגבינות מותר גם מכמה סוגים. אסור לשתות משקאות חריפים, וקפה או תה מותר.

נוהגים לאכול בסוף הסעודה לחם טבול באפר, וכך¹⁴ ביצה קשה וקרה טבולה באפר. אם אכלו כבר תבשיל בסעודה, יש לברך ברכת המזון ואחר כך לאכול את הביצה¹⁵.

בברכת המזון לא אומרים "על נהרות בבל" אלא "שיר המעלות", כמו בכל יום שלא אומרים בו תחנון¹⁶.

מותר לאכול ולשתות עד השקיעה.

לפנות ערב חולצים נעליים, ונועלים רק נעליים שלא עשויות עור¹⁷.

בבית הכנסת מסירים את הפרוכת ואת הכיסויים שעל הבימה ועמוד התפילה. מדליקים אור רק במידה שצריך לתפילה ולקריאת הקינות ולא יותר¹⁸. את הנרות שמדליקים בעמוד התפילה עבור 'חיוב' - מדליקים כרגיל בכל התפילות בתשעה באב¹⁹.

ליל תשעה באב

מגילת איכה וקניות קוראים בישיבה (ולא בעמידה²⁰) על הרצפה²¹ או על כיסא נמוך.

בכל פרק שמתחיל במילה "איכה", מגביהים את הקול יותר. את הפסוק "השיבנו" האחרון (בפעם השנייה והמסיימת) שבסוף איכה, הקהל קורא בקול ביחד עם הבעל-קורא²².

אחרי איכה קוראים את הקינות.

לאחר אמירת הקינות אומרים "ואתה קדוש", החזן אומר קדיש שלם בלי הפסקה "תתקבל", ואחר כך אומרים "עלינו לשבח".

'חיוב' ואבלים, ילמדו את פרקים א-ג במסכת תענית ופרק ג במסכת מועד קטן²³ - וכך גם מחר בשחרית.

מהלכות תשעה באב

נוהגים בכל ההרחקות שבין איש לאשתו, כמו ביום הכיפורים²⁴.

ביציאה משירותים מותר ליטול את הידיים לתפילה, אך שהמים יגיעו רק עד חיבור האצבעות לכף היד²⁵. ומי שבדרך כלל נוטל את הידיים לתפילה שלוש פעמים על כל יד, יכול ליטול כך גם היום²⁶.

לא אומרים שלום או בוקר טוב וכדומה. מי שלא יודע מזה ואומר שלום, משיבים לו בשפה רפה ובכובד ראש ונכון ליידע אותו שהיום תשעה באב²⁷.

אין להרבות באבלות יותר מדי²⁸.

לימוד תורה

בתשעה באב יש ללמוד את חלקי התורה העוסקים בנושאי היום: בתנ"ך²⁹ - פסוקים א-כא בפרק כה, במלכים ב; פסוקים ב-י בפרק לט ופסוקים יב-כז בפרק נב, בירמיה; פסוקים יז-כ בפרק לו, בדברי הימים ב, וכן בספר איוב. בדברי חז"ל - מדרש איכה רבה³⁰, וסוגיית החורבן בדפים נה-נח במסכת גיטין³¹.

חסידות מותר ללמוד ואין בזה הגבלה³². אך בכל זאת, רצוי ללמוד בנושאים הקשורים לתשעה באב - כמו רשימות אדמו"ר הצמח צדק על מגילת

23. אג"ק חלק יא עמ' שו.

24. כמבואר בשו"ע אדמו"ר סי' תרט"ו סי"א. קו"א יו"ד סי' קפ"ד ריש סי' קב.

ב.

25. שו"ע אדמו"ר סי' תרי"ג סי"ד-ה.

26. מטה-אפרים שם.

27. שו"ע סי' תקנ"ד ומושנה-ברורה שם.

28. ראה ספר המנהגים וראה 'תורת-מנחם - התוועדות' תשי"א ח"ב עמ' 262.

29. ספר-השיחות תשמ"ח ח"ב עמ' 547 הערה 63.

30. לוח כולל-חב"ד.

31. ספר-המנהגים.

32. בספר-המנהגים עמ' 46 והערה 11 ולהלן שם בעמ' 77. וראה 'רשימות' חוברת ד עמ' 6. וע"ע 'לשמע און' סי' ע רטו.

13. שו"ע סי' תקנ"ב סי"ג. כף-החיים שם סי' ק לט. ילקוט-יוסף ח"ו עמ' קט. וראה בארוכה בס' 'מנהג ישראל תורה' שם סי' ו.

14. ב"י סי' תקנ"ב ובהגהת הרמ"א בשו"ע שם סי' ו.

15. ע"פ לוח כולל-חב"ד.

16. היום יום י' אדר-א וס' המנהגים עמ' 22.

17. שערי-תשובה ואחרונים בסמך תרי"ד. דרכי חיים ושולם סי' תרע"ג. ספר המנהגים עמ' 46.

18. שו"ע סי' תקנ"ט סי"ג, וראה 'מנהג ישראל תורה' שם סי' ז.

19. מהר"ל סי' ע רמז. וראה כה"ח סי' ק כו.

20. סי' מנהג ישראל תורה' שם סי' ה.

21. לוח כולל-חב"ד. וראה לעיל הערה 17.

22. רמ"א סי' תקנ"ט סי"א.

בין "גואל ישראל" ל"רפאנו", החזן אומר את תפילת "עננו". אם שכח לומר "עננו" - אם נזכר לפני שאמר את שם השם בסיום ברכת "רפאנו", חוזר ואומר "עננו" וממשיך ואומר "רפאנו"; ואם נזכר אחרי שאמר את שם השם, אומר "עננו" בברכת "שמע קולנו", ומסיים את הברכה כך: "ברוך אתה ה', העונה בעת צרה ושומע תפילה"; ואם נזכר אחרי "שומע תפילה", אומר אותה כברכה בפני עצמה אחרי ברכת "שים שלום"⁴³.

בשחרית הכוהנים לא עולים לברך, וגם החזן לא אומר את נוסח ברכת הכוהנים.

לא אומרים תחנון.

לאחר חזרת הש"ץ החזן אומר חצי קדיש, ואז קריאת התורה.

מי שלא צם יאמר לגבאי מראש שלא יקראו לו לעלות לתורה⁴⁴.

אחרי עליית שלישי, שהוא גם המפטיר, אומרים חצי קדיש⁴⁵.

אחרי קריאת התורה וקריאת ההפטרה אומרים את כל הקינות⁴⁶. הפיוט "אלי ציון" - לאמירת הפיוט הרבי נהג לעמוד. על הפזמון "אלי ציון" חוזרים רק בסוף הפיוט.

אחרי הקינות אומרים "אשרי, ובא לציון גואל", ומדלגים על הפסוק "ואני זאת בריתי".

החזן אומר קדיש שלם, בלי הפסקה "תתקבל", ואחר כך אומרים "עלינו לשבח" (את שיר של יום ו"אין כאלוקינו" משלימים אחר הצוהריים לפני מנחה).

לאחר מכן כל אחד קורא לעצמו את מגילת איכה⁴⁷.

את השיעורים היומיים (כולל שיעור התניא - למרות שאפשר ללמוד אותו בבוקר) וכן את לימוד נושאי בית הבחירה, לא לומדים כעת אלא אחר הצוהריים לפני תפילת מנחה, בסדר השלמת שחרית⁴⁸. את שיעור הרמב"ם היומי לומדים רק

גם בתשעה באב יש לערוך 'סיום' מסכת, במה שמותר ללמוד בתשעה באב³⁴ - מסכת מועד קטן, ואחר הצוהריים אפשר לערוך 'סיום' על מסכתות מידות ותמיד.

חולים וילדים

מי שמותר לו לאכול בתשעה באב, כגון חולה שלא יכול לצום, אוכל כרגיל ולא צריך לאכול "בשיעורים"³⁵.

חולים וילדים שנוטלים ידיים ואוכלים בתשעה באב, בברכת המזון אומרים "שיר המעלות" ולאחר אמירת "הרחמן" אומרים "נחם"³⁶.

יום שלישי

תשעה באב

בוקר ושחרית

בבוקר תשעה באב נוטלים את הידיים לסירוגין רק עד חיבור האצבעות לכף היד³⁷. מי שנוהג כך כל השנה, גם הבוקר ייטול את הידיים שוב עם מגבת לפני אמירת ברכות השחר - אלא שהמים יגיעו רק עד חיבור האצבעות לכף היד.

מי שעניו מלוכלכות מהשינה ובדרך כלל שוטף אותן במים, מותר לו לעשות כך גם היום³⁸.

יש מקום לברך על הטלית-קטן שלובשים בבוקר³⁹.

מי שנוהג לומר פרק תניא לפני התפילה בבוקר⁴⁰, יעשה כך גם היום. ועדיף ללמוד פרק תניא שקשור לענייני היום, כמו פרק ז באגרת התשובה.

בשחרית לא מתעטפים בטלית ולא מניחים תפילין⁴¹.

"ברוך שאמר" ובקריאת שמע לא מחזיקים את

33. ראה לקוטי-שיחות ח"ט עמ' 250.

34. ספר-השיחות תש"נ ח"ב עמ' 579 הע' 189. ועד"ז בכ"מ, כגון לקוטי-שיחות כרך כד עמ' 336, כרך כח עמ' 287, סה"ש תשמ"ח ח"ב עמ' 564 הע' 117 וסה"ש תנש"א ח"ב עמ' 708 ועמ' 733.

35. נטעי-גבריאל בין-המצרים ח"ב פרק סו הערה ח.

36. ראה שער-הכולל פל"ד ס"ט, נטעי-גבריאל פרק סו סעיף יא וש"נ.

37. ספר-המנהגים עמ' 47. אג"ק ח"ג עמ' קמז, עיי"ש.

38. לוח כולל-חב"ד.

39. ס' "ציצית הלכה למעשה" (תשנ"ה) פ"ב הערה 57. ראה משנ"ב תקנ"ה ס"ק ב.

40. סה"ש תשמ"ט ח"ט עמ' 412, ובכ"מ. ובסה"ש תש"נ ח"א עמ' 246.

41. לוח כולל-חב"ד.

42. נטעי-גבריאל פנ"ח סכ"ב וש"נ.

43. לוח כולל-חב"ד, צום גדליה.

44. פסקי-תשובות סי' תקס"ה ס"ק ז.

45. כן נהג הרבי, וכמ"ש בשערי-אפרים שער ח סעיף צט. וראה בס' בירור-הלכה תניא סי' תקנט.

46. ראה נטעי-גבריאל פרק סא סעיף יב.

47. ספר-המנהגים עמ' 48.

48. פשוט הלשון בספר-המנהגים.

בערב⁴⁹.

צוהריים ומנחה

מחצות היום מותר לעשות מלאכה שדורשת התעסקות ותשומת לב, להכין את הארוחה לצאת הצום ולשבת על כיסא כרגיל⁵⁰.

לפני תפילת מנחה מחזירים למקומם את הפרוכת ואת כיסויי הבימה ועמוד התפילה⁵¹.

לפני תפילת מנחה נותנים לצדקה את שווי הארוחות שנחסכו בגלל התענית ("אגרא דתעניתא")⁵².

מתעטפים בטלית ומניחים תפילין בברכה, ואומרים: שלוש הפרשיות של קריאת שמע⁵³, אך בלי לחזור פעמיים על המילים "השם אלוקים אמתי"⁵⁴; שיר של יום, בלי לומר "בית יעקב" ו"שיר המעלות"⁵⁵; "קווה אל השם" ו"אין כאלוקינו"; השלמת השיעורים היומיים של חת"ת ונושאי בית הבחירה⁵⁶.

לאחר מכן מתפללים מנחה עם קריאת התורה. בברכת "בונה ירושלים" אומרים את תפילת "נחם". מי ששכח, אומר "נחם" בברכת "שמע קולנו" אחרי תפילת "עננו", או לפני "ותחזינה עינינו", או לפני "ועל כולם". ואם נזכר אחר כך, מסיים את התפילה כרגיל ולא מתפלל שוב.

בברכת "שמע קולנו" אומרים את תפילת "עננו". ומי שלא צם לא אומר "עננו"⁵⁷. ומי ששכח לומר "עננו", יאמר אותה - בלי חתימת הברכה - אחרי "אלוקי נצור" לפני "יהיו לרצון" בסיום תפילת שמונה עשרה.

במקומות שנוהגים הכוהנים לברך ברכת כוהנים בכל יום, מברכים במנחה - ולפני כן נוטלים ידיים

עד הפרק⁵⁸.

לא אומרים תחנון.

'חיוב' ואבלים שנוהגים ללמוד את המשניות לאבלים, ינהגו כך גם היום⁵⁹.

אחרי מנחה ולפני השקיעה⁶⁰ (ומי שלא הספיק לפני השקיעה, יניח בכל זאת) מניחים תפילין של רבינו תם⁶¹ ואומרים: קריאת שמע, "קדש", "והיה כי יביאך" ושש זכירות⁶².

צאת הצום

נוטלים את הידיים שלוש פעמים לסירוגין כמו נטילת הידיים בבוקר, אך בלי ברכה⁶³. כמו כן, נועלים את הנעליים ורוחצים את הפנים.

אחר כך עושים קידוש לבנה⁶⁴, ללא שירה וריקודים⁶⁵.

עדיין לא אוכלים בשר ולא שותים יין, וכן לא מכבסים ולא מסתפרים - כל זה עד מחר בחצות היום⁶⁶.

גם הערב יש לערוך 'סיום'⁶⁷.

הערב משלימים את שיעור הרמב"ם היומי של תשעה באב⁶⁸.

יום רביעי

י מנחם אב

יש להמשיך לערוך "סיומים" גם היום ובימים הבאים, עד חמישה עשר באב⁶⁹.

49. כן הוא ב'מורה שיעור' לרמב"ם.

50. לוח כולל-חב"ד.

51. כף-החיים סי' תקנ"ט ס"ק יט. וכן מנהגו, וכן נהגו אצל הרבי.

52. מטה-משה סי' תשנ"ו, אליה-רבה סי' תקס"ו ס"ק ב, 'התועדויות' תשמ"ט ח"ב עמ' 460.

53. ראה בס' 'מנהג ישראל תורה' סי' תקנ"ה ס"ק ג, ובספר 'נטעי-גבריא' הל' בין-המצרים, בשו"ת שבסוף הספר (במהדו"ב - סימן יט).

54. ראה אג"ק חט"ז עמ' רצד.

55. ע"פ שער-הכולל פ"א סעיף כג ונוסח אדמוה"ז בסידור ביום שאין אומרים תחנון.

56. ראה ספר-השיחות תנש"א ח"ב עמ' 691. ראה גם אג"ק חלק יז עמ' קמו, ובשו"ע אדמוה"ז סי' קנה ס"א.

57. פסקי תשובות סי' תקס"ה ס"ק א.

58. ראה 'אוצר מנהגי חב"ד' אלול-תשרי עמ' ריז.

59. אג"ק חלק יא עמ' שו.

60. ראה פסקי הסידור אות נג. קובץ 'אהלי שם' גיליון ז, עמ' רלח.

61. ספר-המנהגים שם.

62. ספר-המנהגים.

63. ספר-המנהגים.

64. אג"ק חלק כ עמ' רפד.

65. 'שיחות קודש' תשל"ב ח"ב עמ' 596.

66. על-פי הרמ"א סי' תקנ"ח.

67. 'התועדויות' תשמ"ט ח"ד עמ' 94.

68. ראה 'התקשרות' גיליון כח עמ' 16, גיליון לו עמ' 15 וגיליון נב עמ' 16.

69. ספר-השיחות תנש"א ח"ב עמ' 733.

עת לדעת

אירועים בדבורי ימי חסידות חב"ד על-פי לוח השנה

מבוסס על הספר 'עת לדעת',
מאת השליח הרב אברהם שמואל בוקיעט ע"ה
מוקדש לעילוי נשמתו

שחרורו ממאסרו השני. השלטונות רצו להשאיר אותו בטרבורג, כדי שיוכלו להשגיח עליו מקרוב ולהגביל את פעילותו. אך בעקבות מאמצי שתדלנות אפשרו לאדמו"ר הזקן לעזוב את פטרבורג ולהתיישב בליאדי.

כעבור שלושה ימים, בערב שבת נחמו, הגיע אדמו"ר הזקן לליאדי כשמתלווים אליו חמשת אלפים חסידים.

תקופת שבתו של אדמו"ר הזקן בליאדי הייתה תקופת שגשוג והתפתחות גדולה. פעילותו הציבורית של אדמו"ר הזקן התפשטה בכל רחבי רוסיה הלבנה ואוקראינה, ללא הפרעות מצד המתנגדים, וחסידות חב"ד גדלה בעשרות אלפי חסידים.

תרכ"ד

נפטר הרב הצדיק החסיד רבי הלל הלוי מליסוב מפריטש, מהחסידים הנעלים והמפורסמים ביותר בקרב חסיד חב"ד. רבי הלל נולד בשנת תקנ"ה, ובהיותו בן שלוש עשרה כבר היה בקי בש"ס ובפוסקים. כבר בנערותו למד קבלה, התפלל עם כוונות האריז"ל, נהג בפרישות והרבה לעסוק בתעניות וסיגופים. בהיותו בן חמש עשרה כבר היה בקי בכל כתבי האריז"ל.

בעקבות התוודעותו לספר התניא, החליט רבי הלל להתחבר לחסידות חב"ד ולהתקשר לאדמו"ר הזקן. הוא רצה בכל מאודו לראות את אדמו"ר הזקן, אך הדבר לא עלה בידו. רק בשנת תקע"ה, לאחר הסתלקות אדמו"ר הזקן, נסע רבי הלל לליובאוויטש והתקשר בכל מאודו לאדמו"ר האמצעי ואחר כך לאדמו"ר הצמח צדק.

רבי הלל נטמן בעיר חרסון, על קברו הוקם 'אוהל' ורבים נוסעים להשתטח במקום.

ה מנחם-אב

תשט"ז

שנים עשר בחורים שלוחי הרבי מגיעים לארץ הקודש, בעקבות הפיגוע הקטלני בבית הספר למלאכה בכפר חב"ד שהתרחש שלושה חודשים קודם לכן, בו מחבלים רצחו חמישה תלמידים ואת מדריכם. השלוחים נשלחו על מנת לעודד ולחזק את חסידי חב"ד בכלל ותושבי כפר חב"ד בפרט. עם נחיתתם של השלוחים בארץ, גאתה ההתרגשות בקרב אנ"ש, והמונים באו לנמל התעופה לקבל את פניהם. השלוחים שהו בארץ עד ראש חודש אלול.

ז מנחם-אב

תרכ"ט

אדמו"ר הריי"צ מבקר בחברון: במערת המכפלה, בבית הכנסת "אברהם אבינו", בבית רומנו, בבית הדסה, בבית הרב יעקב יוסף סלונים ובישיבת סלבודקה.

ט מנחם-אב

תקנ"ו

נפטרה הרבנית רחל, בתו הצעירה של אדמו"ר הזקן, בעודה צעירה ובחיי אביה. בעלה היה הרב החסיד ר' אברהם שיינס, והיא נטמנה בסמוך לאחותה הרבנית דבורה לאה בעיר ליאזני.

יא מנחם-אב

תקס"א

אדמו"ר הזקן עוזב את פטרבורג, לאחר

שניים מקרא ואחד תרגום

מוקדש לע"נ הר"ת ר' מנחם מענדל הכהן ב"ר הר"ת יהושע זעליק הכהן ע"ה
ומרת גאלדא בת הר"ת מרדכי ירחמיאל חיים לימא ע"ה

א אלה הדברים אשר דבר משה אל־כָּל־
יִשְׂרָאֵל בְּעֶבֶר הִירְדֵן בְּמִדְבַּר פְּעֻרָּה מִלִּל סוֹף
בֵּין־פָּאָרְן וּבֵין־תַּפֵּל וְלִבָּן וַחֲצֵרֶת וְדִי זָהָב: אֵלֶּה
הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל־כָּל־יִשְׂרָאֵל בְּעֶבֶר
הִירְדֵן בְּמִדְבַּר פְּעֻרָּה מִלִּל סוֹף בֵּין־פָּאָרְן וּבֵין־
תַּפֵּל וְלִבָּן וַחֲצֵרֶת וְדִי זָהָב: אֵלֶּיךָ פִּתְגָמִיָּא דִּי
מִלִּיל מֹשֶׁה עִם כָּל יִשְׂרָאֵל בְּעֶבֶר דִּירְדְנָא אוֹכַח
יְתְהוֹן עַל דְּחִבּוֹ בְּמִדְבָּרָא וְעַל דְּאַרְגִּיזוֹ בְּמִישְׁרָא
לְקַבֵּל יָם סוֹף בְּפִאָרְן דִּאֲתַפְּלוֹ עַל מִנָּא וּבַחֲצֵרֹת
דְּאַרְגִּיזוֹ עַל בְּשָׂרָא וְעַל דְּעִבְדּוֹ עֲגַל דְּדָהָב:
ג אַחֲדָא עֶשְׂרִי יוֹם מִחֻרֵּב דֶּרֶךְ הַר־שַׁעִיר עַד
קֹדֶשׁ בְּרִנְעָ: אַחֲדָא עֶשְׂרִי יוֹם מִחֻרֵּב דֶּרֶךְ הַר־שַׁעִיר
עַד קֹדֶשׁ בְּרִנְעָ: מִחֻלָּף חַד עֶשְׂרִי יוֹמִין מִחֻרֵּב
אַרְחַ טוֹרָא דְשַׁעִיר עַד רָקִם גִּיאָה: ג וַיְהִי
בְּאַרְבָּעִים שָׁנָה בְּעֶשְׂתֵּי־עֶשְׂרִי חֹדֶשׁ בְּאַחֲדָא
לְחֹדֶשׁ דִּבְרַי מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כָּלֵל אֲשֶׁר
צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ אֱלֹהִים: וַיְהִי בְּאַרְבָּעִים שָׁנָה
בְּעֶשְׂתֵּי־עֶשְׂרִי חֹדֶשׁ בְּאַחֲדָא לְחֹדֶשׁ דִּבְרַי מֹשֶׁה
אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כָּלֵל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ אֱלֹהִים:
וַהֲוֵה בְּאַרְבָּעִין שָׁנִין בְּחַד עֶשְׂרִי יָרְחָא בְּחַד
לִירְחָא מִלִּיל מֹשֶׁה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כָּלֵל דִּי פְקִיד
יִי יְתֵה לְוַתְהוֹן: ד אַחֲרֵי הִכְתּוּ אֶת סִיחֹן מֶלֶךְ
הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר יוֹשֵׁב בְּחֻשְׁבּוֹן וְאֵת עֹוג מֶלֶךְ
הַבָּשָׁן אֲשֶׁר־יוֹשֵׁב בְּעֶשְׂתֵּרֶת בְּאַדְרָעִי: אַחֲרֵי
הִכְתּוּ אֶת סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר יוֹשֵׁב בְּחֻשְׁבּוֹן
וְאֵת עֹוג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן אֲשֶׁר־יוֹשֵׁב בְּעֶשְׂתֵּרֶת
בְּאַדְרָעִי: פֶּתֶר דְּמַחָא יֵת סִיחֹן מֶלֶךְ דְּאַמְרָא
דִּימַב בְּחֻשְׁבּוֹן וְיֵת עֹוג מֶלֶךְ דִּמְתַּנֵּן דִּימַב
בְּעֶשְׂתֵּרֶת בְּאַדְרָעִי: ה בְּעֶבֶר הִירְדֵן בְּאַרְץ מוֹאָב
הוֹאִיל מֹשֶׁה בָּאֵר אֶת־הַתּוֹרָה הַזֹּאת לֵאמֹר:
בְּעֶבֶר הִירְדֵן בְּאַרְץ מוֹאָב הוֹאִיל מֹשֶׁה בָּאֵר
אֶת־הַתּוֹרָה הַזֹּאת לֵאמֹר: בְּעֶבֶר דִּירְדְנָא
בְּאַרְעָא דְּמוֹאָב שְׂרִי מֹשֶׁה פֶּרֶשׁ יֵת אוֹלְפָן

א אוריתא קדא למימר: ו יהוה אלהינו דבר אלינו
בחרב לאמר רב־לכם שבת בחר הזה: יהוה
אלהינו דבר אלינו בחרב לאמר רב־לכם שבת
בחר הזה: יי אלהנא מליל עמנא בחרב למימר
סגי לכון דיתבתון בטורא קדין: ז פנו | וסעו
לכם ובאו הר האמרי ואל־כל־שכניו בערבה
בחר ובשפלה ובנגב ובחוף הים ארץ הפנעני
והלכנו עד־הנחר הגדל נהר־פרת: פנו | וסעו
לכם ובאו הר האמרי ואל־כל־שכניו בערבה בחר
ובשפלה ובנגב ובחוף הים ארץ הפנעני והלכנו
עד־הנחר הגדל נהר־פרת: אתפנו וטולו לכון
ועולו לטורא דאמרא ולכל מגירוהי במישרא
בטורא ובשפלתא ובדרומא ובספר ימא ארעא
דכנענא ולכנו עד נהרא רבא נהרא פרת:
ח ראה נתתי לפניכם את־הארץ באו ורשו
את־הארץ אשר נשבע יהוה לאבותיכם
לאברהם ליצחק וליעקב לתת להם ולזרעם
אחריהם: ראה נתתי לפניכם את־הארץ באו
ורשו את־הארץ אשר נשבע יהוה לאבותיכם
לאברהם ליצחק וליעקב לתת להם ולזרעם
אחריהם: טז דיהבית קדמיכון ית ארעא עולו
ואחסינו ית ארעא די קים יי לאבהתכון
לאברהם ליצחק וליעקב למתן להון ולבניהון
בפריהון: טז ואמר אלכם בעת ההוא לאמר
לא־אוכל לבדי שאת אתכם: ואמר אלכם בעת
ההוא לאמר לא־אוכל לבדי שאת אתכם:
ואמרית לכון בעדנא הדיא למימר לית אנא
יכיל בלחודי לסוברא יתכון: י יהוה אלהיכם
הרבה אתכם והנכם היום ככוכבי השמים
לרב: יהוה אלהיכם הרבה אתכם והנכם היום
ככוכבי השמים לרב: יי אלהכון אסגי יתכון
וקא איתכון יומא דין ככוכבי שמיא למסגי:
יא יהוה אלהי אבותיכם יסר עליכם פסם אלף

פְּעָמִים וַיִּבְרָךְ אֶתְכֶם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לָכֶם: יְהוָה
אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵכֶם יוֹסֵף עֲלֵיכֶם כָּכֶם אֵלֶּף פְּעָמִים
וַיִּבְרָךְ אֶתְכֶם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לָכֶם: יי אֱלֹהֵא
דְּאַבְרָהָמָא לְיוֹסֵף עֲלִיכֹן כְּוַתְּכֹן אֵלֶּף זְמַנִּין
וַיִּבְרָךְ יְתִכֹן כְּמָא דִּי מַלְיִל לְכֹן:

שני י איכה אשא לבדי טרחכם ומשאכם
ורִיבכם: איכה אשא לבדי טרחכם ומשאכם
ורִיבכם: אַכְדִּין אֶסוּבֵר בְּלַחֲדֵי טַרְחָכֹן
וְעַסְקִיכֹן וְדִינְכֹן: י הִבּוּ לָכֶם אֲנָשִׁים חֲכָמִים
וְנִבְנִים וַיְדַעִים לְשִׁבְטֵיכֶם וְאֲשִׁימֶם בְּרָאשֵׁיכֶם:
הִבּוּ לָכֶם אֲנָשִׁים חֲכָמִים וְנִבְנִים וַיְדַעִים לְשִׁבְטֵיכֶם
וְאֲשִׁימֶם בְּרָאשֵׁיכֶם: הִבּוּ לְכֹן גְּבָרִין חֲכָמִין
וְסוֹכְלִתְנֹן וַיַּדְעֵן לְשִׁבְטֵיכֹן וְאַמְנֹנֹן רִישִׁין
עֲלִיכֹן: י וַתַּעֲנֵנוּ אֹתִי וַתֹּאמְרוּ טוֹב־הַדְּבָר
אֲשֶׁר־דִּבַּרְתָּ לַעֲשׂוֹת: וַתַּעֲנֵנוּ אֹתִי וַתֹּאמְרוּ טוֹב־
הַדְּבָר אֲשֶׁר־דִּבַּרְתָּ לַעֲשׂוֹת: וְאַתְּבָתֹּן יְתִי
וְאַמְרָתֹן תִּקֵּין פִּתְגָמָא דִּי מַלְלָתָא לְמַעַבְדָּ:
ט וְאַקָּח אֶת־רֵאשֵׁי שְׁבֻטֵיכֶם אֲנָשִׁים חֲכָמִים
וַיְדַעִים וְאַתָּן אוֹתָם רֵאשִׁים עֲלֵיכֶם שְׂרֵי אֲלָפִים
וְשְׂרֵי מֵאוֹת וְשְׂרֵי חֲמִשִּׁים וְשְׂרֵי עֶשְׂרֹת וְשְׂמָרִים
לְשִׁבְטֵיכֶם: וְאַקָּח אֶת־רֵאשֵׁי שְׁבֻטֵיכֶם אֲנָשִׁים
חֲכָמִים וַיְדַעִים וְאַתָּן אוֹתָם רֵאשִׁים עֲלֵיכֶם שְׂרֵי
אֲלָפִים וְשְׂרֵי מֵאוֹת וְשְׂרֵי חֲמִשִּׁים וְשְׂרֵי עֶשְׂרֹת
וְשְׂמָרִים לְשִׁבְטֵיכֶם: וַדְּבָרִית יְתִי רִישֵׁי שְׁבֻטֵיכֹן
גְּבָרִין חֲכָמִין וַיַּדְעֵן וַיַּמְנֵן יְתֵהוֹן רִישִׁין עֲלִיכֹן
רַבְּנֵי אֲלָפִין וְרַבְּנֵי מֵאוֹתָא וְרַבְּנֵי חֲמִשִּׁין וְרַבְּנֵי
עֶשְׂרִיתָא וְסָרְכִין לְשִׁבְטֵיכֹן: ט וְאַצִּיחָה אֶת־
שְׁפֹטֵיכֶם בְּעַת הַהוּא לֵאמֹר שְׁמַע בֵּין־אֲחֵיכֶם
וּשְׁפֹטֶתֶם צֹדֵק בֵּין־אִישׁ וּבֵין־אָחִיו וּבֵין גְּרוֹ:
וְאַצִּיחָה אֶת־שְׁפֹטֵיכֶם בְּעַת הַהוּא לֵאמֹר שְׁמַע
בֵּין־אֲחֵיכֶם וּשְׁפֹטֶתֶם צֹדֵק בֵּין־אִישׁ וּבֵין־אָחִיו וּבֵין
גְּרוֹ: וּפְקֻדִית יְתִי דִּיגִיכֹן בַּעֲדָנָא הֵיאָה לְמִימַר
שְׁמַעוּ בֵּין אֲחֵיכֹן וַתְּדוֹנֹנֹן קוּשְׁטָא בֵּין גְּבָרָא
וּבֵין אַחֵיהִי וּבֵין גִּירוֹה: י לֹא־תִפְּרִיזוּ פָנִים

בְּמִשְׁפָּט פְּקֻמָּן בְּגִדְלִי תִשְׁמְעוּן לֹא תִגְּדוּ מִפְּנֵי־
אִישׁ כִּי הַמִּשְׁפָּט לְאֱלֹהִים הוּא וְהַדְּבָר אֲשֶׁר
יִקְשֶׁה מִכֶּם תִּקְרְבוּן אֵלַי וְשִׁמְעֵתִיו: לֹא־תִפְּרִיזוּ
פָנִים בְּמִשְׁפָּט פְּקֻמָּן בְּגִדְלִי תִשְׁמְעוּן לֹא תִגְּדוּ
מִפְּנֵי־אִישׁ כִּי הַמִּשְׁפָּט לְאֱלֹהִים הוּא וְהַדְּבָר אֲשֶׁר
יִקְשֶׁה מִכֶּם תִּקְרְבוּן אֵלַי וְשִׁמְעֵתִיו: לֹא
תִשְׁתַּמְדְּעוּן אִפְּסִין בְּדִינָא מְלִי זַעְרָא כְּרַבָּא
תִשְׁמְעוּן לֹא תִדְחִלוּן מִן קֳדָם גְּבָרָא אֲרִי דִינָא דִּי
הוּא וּפִתְגָמָא דִּי יִקְשֵׁי מִנְכֹן תִּקְרְבוּן לְוִתִּי
וְאַשְׁמַעְנָה: י וְאַצִּיחָה אֶתְכֶם בְּעַת הַהוּא אֶת
כָּל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּן: וְאַצִּיחָה אֶתְכֶם בְּעַת
הַהוּא אֶת כָּל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּן: וּפְקֻדִית
יְתִכֹן בַּעֲדָנָא הֵיאָה יְתִי כָּל פִּתְגָמָא דִּי תַעֲבֹדוּן:
י וְנִסְפַּע מַחֲרִב וְנִלְךְ אֶת כָּל־הַמְּדַבֵּר הַגָּדוֹל
וְהַנּוֹרָא הַהוּא אֲשֶׁר רֵאשִׁים דְּרַךְ הַר הָאֱמֹרִי
כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֲתָנוּ וְנָבֵא עַד קֳדָם
בְּרַנְעִ: וְנִסְפַּע מַחֲרִב וְנִלְךְ אֶת כָּל־הַמְּדַבֵּר הַגָּדוֹל
וְהַנּוֹרָא הַהוּא אֲשֶׁר רֵאשִׁים דְּרַךְ הַר הָאֱמֹרִי
כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֲתָנוּ וְנָבֵא עַד קֳדָם
בְּרַנְעִ: וְנִסְטָלְנָא מַחֲרִב וְהִלִּיכְנָא יְתִי כָּל מְדַבְּרָא
רַבָּא וְדַחִילָא הֵהוּא דִּי חֲזִיתוּן אֲרַח טוּרָא
דְּאַמְרָאָה כְּמָא דִּי פְקִיד יי אֱלֹהֵנָא יִתְנָא וְאַתִּינָא
עַד רָקִם גִּיָּאָה: כ וְאִמַּר אֲלֵכֶם בְּאַתֶּם עַד־הַר
הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ נָתַן לָנוּ: וְאִמַּר
אֲלֵכֶם בְּאַתֶּם עַד־הַר הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
נָתַן לָנוּ: וְאַמְרִית לְכֹן אֲמִיתוּן עַד טוּרָא
דְּאַמְרָאָה דִּי אֱלֹהֵנָא יְהִיב לָנָא: כֹּא רָאָה נָתַן
יְהוָה אֱלֹהֵיךְ לְפָנֶיךָ אֶת־הָאָרֶץ עֲלֶה רֵשׁ כַּאֲשֶׁר
דִּבֶּר יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתֶיךָ לֵךְ אֶל־תִּירָא וְאַל־
תַּחַת: רָאָה נָתַן יְהוָה אֱלֹהֵיךְ לְפָנֶיךָ אֶת־הָאָרֶץ
עֲלֶה רֵשׁ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתֶיךָ לֵךְ
אֶל־תִּירָא וְאַל־תַּחַת: חֲזִי יְהִיב יי אֱלֹהֵךְ קֳדָמְךָ יְתִי
אַרְעָא סָק אַחֲסֵן כְּמָא דִּי מַלְיִל יי אֱלֹהֵא דְּאַבְרָהָמָא
לֵךְ לֹא תִדְחֵל וְלֹא תִתְּבַר:

שלישי כב ותקרבון אלי פלכם ותאמרו נשלחה אנשים לפנינו ויחפרו לנו את הארץ וישבו אתנו דבר את הדרך אשר נעלה בה ואת הערים אשר נבא אליהן: ותקרבון אלי פלכם ותאמרו נשלחה אנשים לפנינו ויחפרו לנו את הארץ וישבו אתנו דבר את הדרך אשר נעלה בה ואת הערים אשר נבא אליהן: וקרבתון לותי פלכון ואמרתון נשלח גברין קדמנא ויאוללון לנא ית ארעא וימכון יתנא פתגמא ית ארעא די נסק בה וית קרנא די געול להן: כ ויטב בעיני הדרך ואקח מפם שנים עשר אנשים איש אחד לשבט: ויטב בעיני הדרך ואקח מפם שנים עשר אנשים איש אחד לשבט: ושפר בעיני פתגמא ודברית מנכון תרין עשר גברין גברא חד לשבטא: כ ויפנו ויעלו ההרה ויבאו עד נחל אשכל וירגלו אתה: ויפנו ויעלו ההרה ויבאו עד נחל אשכל וירגלו אתה: ואתפניו וסליקו לטורא ואתו עד נחלא דאתפלא ואלילו תה: כ ויקחו בידם מפרי הארץ ויורדו אלינו וישבו אתנו דבר ויאמרו טובה הארץ אשר יהיה אלהינו נתן לנו: ויקחו בידם מפרי הארץ ויורדו אלינו וישבו אתנו דבר ויאמרו טובה הארץ אשר יהיה אלהינו נתן לנו: וינסיכו בידיהון מאבא דארעא ואחיתו לנא ואתיכו יתנא פתגמא ואמרו טבא ארעא דיי אלהנא יחב לנא: כ ולא אביתם לעלת ותמרו אתפי יהוה אלהיכם: ולא אביתם לעלת ותמרו אתפי יהוה אלהיכם: ולא אביתון למסק וסרבתון על מימרא דיי אלהכון: כ ותרגנו באהליכם ותאמרו בשנאת יהוה אתנו הוציאנו מארץ מצרים לתת אתנו ביד האמרי להשמידנו: ותרגנו באהליכם ותאמרו בשנאת יהוה אתנו הוציאנו מארץ מצרים לתת אתנו ביד האמרי להשמידנו: ואתרעמתון במשפניכון ואמרתון

בדסני יי יתנא אפקנא מארעא דמצרים לממסר יתנא בידא דאמרא לשיציתנא: כ אנה אנה אנחנו עלים אחינו המסו את לבבנו לאמור עם גדול ורם מפנו ערים גדלות ובצורת בשמים וגם בני ענקים ראינו שם: אנה אנה עלים אחינו המסו את לבבנו לאמור עם גדול ורם מפנו ערים גדלות ובצורת בשמים וגם בני ענקים ראינו שם: לאן אנתנא סלקין אחנא תברו ית לבנא למימר עם סגי ותקיף מנא קרוין רברכן וקריכן עד צית שמא ואף בני גבראי חזינא תמן: כ ואמר אלכם לא תערצון ולא תיראון מהם: ואמר אלכם לא תערצון ולא תיראון מהם: ואמרית לכון לא תתברון ולא תדחלון מנהון: ה יהוה אלהיכם ההלך לפניכם הוא ילחם לכם ככל אשר עשה אתכם במצרים לעיניכם: יהוה אלהיכם ההלך לפניכם הוא ילחם לכם ככל אשר עשה אתכם במצרים לעיניכם: יי אלהכון דמדבר קדמיכון הוא יגיש לכון ככל די עבד עמכון במצרים לעיניכון: לא ובמדבר אשר ראית אשר נשאף יהוה אלהיך באשר ישא איש את בנו בכל הדרך אשר הלכתם עד באכם עד המקום הזה: ובמדבר אשר ראית אשר נשאף יהוה אלהיך באשר ישא איש את בנו בכל הדרך אשר הלכתם עד באכם עד המקום הזה: ובמדבר די חזיתא די סוברך יי אלהך קמא די מסובר גבר ית ברה בכל ארעא די הלכתון עד מיתכון עד אתרא הדין: ה ובדבר הזה אינכם מאמינם ביהוה אלהיכם: ובדבר הזה אינכם מאמינם ביהוה אלהיכם: ובפתגמא הדין ליתכון מהימנין במימרא דיי אלהכון: ה ההלך לפניכם בדרך לתור לכם מקום לחנתכם באש: ה לילה לראתכם בדרך אשר תלכו בה ובענן יומם: ההלך לפניכם בדרך לתור לכם

וְלָהֶם אֶתְנָנָה וְהֵם יִירְשׁוּהָ: וְטַפְכֶּם אֲשֶׁר
אִמְרַתֶּם לָבוֹ יִהְיֶה וּבְנֵיכֶם אֲשֶׁר לֹא־יָדְעוּ הַיּוֹם
טוֹב וְרָע הֵמָּה יָבֹאוּ שָׁמָּה וְלָהֶם אֶתְנָנָה וְהֵם
יִירְשׁוּהָ: וְטַפְלְכֹּן דִּי אִמְרַתּוֹן לְבָזָא יִהְיוּ וּבְנֵיכֹן
דִּי לֹא יָדְעוּ יוֹמָא דִּין טַב וּכְיֵשׁ אֲנֹן יַעֲלוּן לְתַמָּן
וְלִהְיוֹן אֶתְנָנָה וְאֲנֹן יִירְתְּנָה: מִ וְאַתֶּם פָּנֵי לָכֶם
וְסַעֲוֵי הַמִּדְבָּרָה דְּרָךְ יַם־סוּף: וְאַתֶּם פָּנֵי לָכֶם
וְסַעֲוֵי הַמִּדְבָּרָה דְּרָךְ יַם־סוּף: וְאַתּוֹן אֲתַפְּנִי לְכוֹן
וְטוּלוּ לְמִדְבָּרָא אֲרַח יִמָּא דְסוּף: מִא וְתַעֲנֵנוּ |
וְתֹאמְרוּ אֵלֵינוּ חֲטָאנוּ לַיהוָה אֲנַחְנוּ נַעֲלָה
וְנִלְחַמְנוּ כָּכָל אֲשֶׁר־צִוָּנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְתַחֲגֹרוּ
אִישׁ אֶת־כְּלֵי מִלְחָמָתוֹ וְתַהֲיִנוּ לַעֲלֹת הַהָרָה:
וְתַעֲנֵנוּ | וְתֹאמְרוּ אֵלֵינוּ חֲטָאנוּ לַיהוָה אֲנַחְנוּ נַעֲלָה
וְנִלְחַמְנוּ כָּכָל אֲשֶׁר־צִוָּנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְתַחֲגֹרוּ
אִישׁ אֶת־כְּלֵי מִלְחָמָתוֹ וְתַהֲיִנוּ לַעֲלֹת הַהָרָה:
וְאַתְּבַתּוֹן וְאַמְרַתּוֹן לִי כְּתָבָא קָדָם יִי אֱלֹהֵנָא נִסְק
וְנִגִּית בֵּה קָרַב כָּכָל דִּי פְקֻדָּא יִי אֱלֹהֵנָא וְזִרְזִיתּוֹן
גָּבֵר יִת מְגִי קָרְבָּה וּשְׂרִיתוֹן לְמִסַּק לְטוֹרָא:
מִ וְיֹאמֶר יְהוָה אֵלֵינוּ אֲמַר לָהֶם לֹא תַעֲלוּ
וְלֹא־תִלְחַמּוּ כִּי אֵינִי בְּקִרְבְּכֶם וְלֹא תִתְּנָפוּ לִפְנֵי
אֹיְבֵיכֶם: וְיֹאמֶר יְהוָה אֵלֵינוּ אֲמַר לָהֶם לֹא תַעֲלוּ
וְלֹא־תִלְחַמּוּ כִּי אֵינִי בְּקִרְבְּכֶם וְלֹא תִתְּנָפוּ לִפְנֵי
אֹיְבֵיכֶם: וְאִמַּר יִי לִי אֲמַר לְהוֹן לֹא תִסְקוֹן וְלֹא
תְּגִיחוֹן קָרַב אָרִי לִית שְׂכַנְתִּי שְׂרִיא בִּינִיכֹן וְלֹא
תִתְּכִרֹן קָדָם פְּעֵלִי דְכַבִּיכֹן: מִ וְאִדְבַּר אֱלֹיכֶם
וְלֹא שְׁמַעְתֶּם וְתִמְרוּ אֶת־פִּי יְהוָה וְתִזְדּוּ וְתַעֲלוּ
הַהָרָה: וְאִדְבַּר אֱלֹיכֶם וְלֹא שְׁמַעְתֶּם וְתִמְרוּ
אֶת־פִּי יְהוָה וְתִזְדּוּ וְתַעֲלוּ הַהָרָה: וּמִלְלִית עֲמָכוֹן
וְלֹא קִבְּלָתוֹן וּסְרַבְתּוֹן עַל גְּזֵרַת מִימְרָא דִּי
וְאַרְשַׁעְתּוֹן וּסְלַקְתּוֹן לְטוֹרָא: מִ וְיֵצֵא הָאֲמֹרִי
הַיֵּשֶׁב בְּהָר הַהוּא לְקִרְאָתְכֶם וְיִרְדְּפוּ אֶתְכֶם
כַּאֲשֶׁר תַּעֲשִׂינָה הַדְּבָרִים וְיִכְתּוּ אֶתְכֶם בְּשַׁעִיר
עַד־חֲרָמָה: וְיֵצֵא הָאֲמֹרִי הַיֵּשֶׁב בְּהָר הַהוּא
לְקִרְאָתְכֶם וְיִרְדְּפוּ אֶתְכֶם כַּאֲשֶׁר תַּעֲשִׂינָה הַדְּבָרִים

מִקּוֹם לְחַנְתְּכֶם בְּאֵשׁ | לֵילָה לְרִאשְׁתְּכֶם בְּדִרְךָ
אֲשֶׁר תִּלְכּוּ־בָּהּ וּבַעֲנֵן יוֹמָם: דִּי מִדְּבַר קְדָמִיכֹן
בְּאַרְחָא לְאַתְקִנְאָה לְכוֹן אֲתַר מִישְׁרֵי
לְאַשְׁרִייתְכוֹן בְּעַמּוּדָא דְאַשְׁתָּא בְּלִילָא
לְאַחֲזִייתְכוֹן בְּאַרְחָא דִּי תִהְיוֹן בֵּה וּבְעַמּוּדָא
דַּעֲנָנָא בִּימְמָא: לֹא וְיִשְׁמַע יְהוָה אֶת־קוֹל
דְּבָרֵיכֶם וְיִקְצֹף וְיִשָּׁבַע לֵאמֹר: וְיִשְׁמַע יְהוָה
אֶת־קוֹל דְּבָרֵיכֶם וְיִקְצֹף וְיִשָּׁבַע לֵאמֹר: וְשָׁמִיעַ
קָדָם יִי יִת קַל פְּתִיגְמִיכֹן וְיִגְזֹ וְקִים לְמִימְרֵי:
לֹא אִם־יִרְאָה אִישׁ בְּאֲנָשִׁים הָאֵלֹהִים הַדּוֹר הַרְעָה
הַזֶּה אֶת הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר נִשְׁפַּעְתִּי לָתֵת
לְאַבְתִּיכֶם: אִם־יִרְאָה אִישׁ בְּאֲנָשִׁים הָאֵלֹהִים הַדּוֹר
הַרְעָה הַזֶּה אֶת הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר נִשְׁפַּעְתִּי לָתֵת
לְאַבְתִּיכֶם: אִם יִחְזִי גָבֵר בְּגִבּוֹרָא הָאֵלִין דְּרָא
בִּישָׁא הַדִּין יִת אַרְעָא טַבְתָּא דִּי קִימִית לְמַתָּן
לְאַבְתִּיכֹן: לֹא וְזִלְתִּי כָּלֵב בְּנִי־פִנְחָה הוּא יִרְאָנָה
וְלֹא־אֲתוֹן אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר דְּרָךְ־בָּהּ וּלְבָנָיו יַעֲזֹ
אֲשֶׁר מִלֵּא אַחֲרֵי יְהוָה: וְזִלְתִּי כָּלֵב בְּנִי־פִנְחָה הוּא
יִרְאָנָה וְלֹא־אֲתוֹן אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר דְּרָךְ־בָּהּ וּלְבָנָיו
יַעֲזֹ אֲשֶׁר מִלֵּא אַחֲרֵי יְהוָה: אֵלֶהֶן כָּלֵב בִּר פִּנְחָה
הוּא יִחְזִינָה וְלֵה אֲתוֹן יִת אַרְעָא דִּי דְרָךְ בֵּה
וּלְכִנּוּהִי חֶלֶף דִּי אֲשִׁלִּים בְּתַר דִּחְלָתָא דִּי:
לֹא גַם־כִּי הִתְאַנֵּף יְהוָה בְּגִלְלָכֶם לֵאמֹר גַּם־
אֲתָה לֹא־תִכְבֹּא שָׁם: גַּם־כִּי הִתְאַנֵּף יְהוָה
בְּגִלְלָכֶם לֵאמֹר גַּם־אֲתָה לֹא־תִכְבֹּא שָׁם: אִף עַלִי
הַזֶּה רָגַז מִן קָדָם יִי בְּדִילְכוֹן לְמִימְרֵי אִף אֲתָה לֹא
תַעֲזוֹל תַּמָּן: לֹא יְהוֹשֻׁעַ בְּנִי־נֹן הָעַמּוּד לִפְנֵיךָ הוּא
יָבֹא שָׁמָּה אֲתוֹ חֹזֶק כִּי־הוּא יִנְחַלְנָה אֶת־
יִשְׂרָאֵל: יְהוֹשֻׁעַ בְּנִי־נֹן הָעַמּוּד לִפְנֵיךָ הוּא יָבֹא
שָׁמָּה אֲתוֹ חֹזֶק כִּי־הוּא יִנְחַלְנָה אֶת־יִשְׂרָאֵל:
יְהוֹשֻׁעַ בִּר נֹן דְקָאם קְדָמְךָ הוּא יַעֲזוֹל תַּמָּן יִתָּה

תִּסְתַּף אָרִי הוּא יִחְסִנָּה לְיִשְׂרָאֵל:

רַבִּיעִי לֹט וְטַפְכֶּם אֲשֶׁר אִמְרַתֶּם לָבוֹ יִהְיֶה וּבְנֵיכֶם
אֲשֶׁר לֹא־יָדְעוּ הַיּוֹם טוֹב וְרָע הֵמָּה יָבֹאוּ שָׁמָּה

וַיִּכְתּוּ אֹתָכֶם בְּשַׁעִיר עֵד־חֶרֶם: וַיִּפֶּק אֶמְרָאָה
 דִּי־תִב בְּטוּרָא הָהוּא לְקַדְמוּתָכוֹן וּרְדֻפוּ יִתְכוֹן
 כְּמָא דִּי נִתְּזַן דְּבִרְיָתָא וּטְרִדוּ יִתְכוֹן בְּשַׁעִיר עֵד
 חֶרֶם: מַה וְתִשְׁבּוּ וְתִבְכוּ לִפְנֵי יְהוָה וְלֹא־שִׁמְעַ
 יְהוָה בְּקִלְכֶּם וְלֹא הָאֲזִין אֲלֵיכֶם: וְתִשְׁבּוּ וְתִבְכוּ
 לִפְנֵי יְהוָה וְלֹא־שִׁמְעַ יְהוָה בְּקִלְכֶּם וְלֹא הָאֲזִין
 אֲלֵיכֶם: וְתִבְתּוֹן וּבִכִּיתוֹן קָדָם יְיָ וְלֹא קָבִיל יְיָ
 צְלוֹתָכוֹן וְלֹא אֲצִית לְמַלִּיכוֹן: מַה וְתִשְׁבּוּ בְּקִדְשׁ
 יָמִים רַבִּים כִּי־יָמִים אֲשֶׁר יִשְׁבַּתֶּם: וְתִשְׁבּוּ בְּקִדְשׁ
 יָמִים רַבִּים כִּי־יָמִים אֲשֶׁר יִשְׁבַּתֶּם: וּיִתְבְּתוֹן בְּרָקָם
 יוֹמִין סְגִיָּאִין כִּי־מִיָּא דִּי יִתְבְּתוֹן: א וַנִּפְּן וַנִּסַּע
 הַמִּדְבָּרָה דֶּרֶךְ יַם־סוּף כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֵלַי
 וַנִּסָּב אֶת־הַר־שַׁעִיר יָמִים רַבִּים: וַנִּפְּן וַנִּסַּע
 הַמִּדְבָּרָה דֶּרֶךְ יַם־סוּף כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֵלַי וַנִּסָּב
 אֶת־הַר־שַׁעִיר יָמִים רַבִּים: וְאַתְּפִינָא וַנִּטְלָנָא
 לַמִּדְבָּרָא אֲרַח יָמָא דְסוּף כְּמָא דִּי מְלִיל יְיָ עָמִי
 וְאַקְפָּנָא יֵת טוּרָא דְשַׁעִיר יוֹמִין סְגִיָּאִין: ס

חמישי ב וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי
 לֵאמֹר: וַיֹּאמֶר יְיָ לִי לְמִימָר: ג רַב־לָכֶם סָב
 אֶת־הַהָר הַזֶּה פָּנּוּ לָכֶם צִפְנָה: רַב־לָכֶם סָב
 אֶת־הַהָר הַזֶּה פָּנּוּ לָכֶם צִפְנָה: ס גִּי לְכוֹן
 דְּאַקְפָּתוֹן יֵת טוּרָא הַדִּין אֶתְפָּנִיו לְכוֹן צִפּוּנָא:
 ו וְאַתְּהֵעֵם צוּ לֵאמֹר אַתֶּם עֹבְרִים בְּגִבּוֹל
 אַחֵיכֶם בְּנִי־עֲשׂוּ הַיִּשְׁבִּים בְּשַׁעִיר וַיִּירָאוּ מִכֶּם
 וַנִּשְׁמַרְתֶּם מְאֹד: וְאַתְּהֵעֵם צוּ לֵאמֹר אַתֶּם
 עֹבְרִים בְּגִבּוֹל אַחֵיכֶם בְּנִי־עֲשׂוּ הַיִּשְׁבִּים בְּשַׁעִיר
 וַיִּירָאוּ מִכֶּם וַנִּשְׁמַרְתֶּם מְאֹד: וְיֵת עָמָא פִּקְד
 לְמִימָר אַתּוֹן עֹבְרִין בְּתַחוּם אַחוּכוֹן בְּנִי עֲשׂו
 דִּי־תִבִּין בְּשַׁעִיר וַיִּדְחִלוֹן מִנְכוֹן וְתִסְתַּמְרוֹן לְחֶדָא:
 ה אֶל־תִּתְּנוּ כֶּם כִּי לֹא־אַתֶּן לָכֶם מֶאֱרָצִים עַד
 מִדְבָּר כַּף־רְגֵל כִּי־יִרְשֶׁה לַעֲשׂו נְתַתִּי אֶת־הָר
 שַׁעִיר: אֶל־תִּתְּנוּ כֶּם כִּי לֹא־אַתֶּן לָכֶם מֶאֱרָצִים
 עַד מִדְבָּר כַּף־רְגֵל כִּי־יִרְשֶׁה לַעֲשׂו נְתַתִּי אֶת־הָר
 שַׁעִיר: לֹא תִתְּנוּן בְּהוֹן אַרִי לֹא אַתֶּן לְכוֹן

מֶאֱרָצִיוֹן עַד מִדְבָּר פֶּרֶסֶת רִגְלָא אַרִי יִתָּא לַעֲשׂו
 יְהִיבִית יֵת טוּרָא דְשַׁעִיר: ו אַכֹּל תִּשְׁבְּרוּ מֵאֲתָם
 בְּכֶסֶף וְאַכֹּלְתֶּם וְגַם־מִיּוֹם תִּכְרוּ מֵאֲתָם בְּכֶסֶף
 וּשְׁתִּיתֶם: אַכֹּל תִּשְׁבְּרוּ מֵאֲתָם בְּכֶסֶף וְאַכֹּלְתֶּם
 וְגַם־מִיּוֹם תִּכְרוּ מֵאֲתָם בְּכֶסֶף וּשְׁתִּיתֶם: עֲבוּרָא
 תִּזְבְּנוֹן מִנְהוֹן בְּכֶסֶפָא וְתִיכְלוֹן וְאַף מִיָּא תִכְרוֹן
 מִנְהוֹן בְּכֶסֶפָא וְתִשְׁתּוֹן: ו כִּי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בִּרְכֶךָ
 בְּכָל־מַעֲשֶׂה יָדְךָ יֵדַע לְכַתֹּךְ אֶת־הַמִּדְבָּר הַגָּדֹל
 הַזֶּה זֶה א אֲרַבְעִים שָׁנָה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ עָמָד לֹא
 חִסְרַת דְּבַר: כִּי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בִּרְכֶךָ בְּכָל־מַעֲשֶׂה
 יָדְךָ יֵדַע לְכַתֹּךְ אֶת־הַמִּדְבָּר הַגָּדֹל הַזֶּה זֶה א
 אֲרַבְעִים שָׁנָה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ עָמָד לֹא חִסְרַת דְּבַר:
 אַרִי יְיָ אֱלֹהֶיךָ בִּרְכֶךָ בְּכָל עֶבֶד יָדְךָ סֶפֶק לֹךְ צָרְפָךָ
 בְּמַחֲכֶךָ לַמִּדְבָּרָא רַבָּא הַדִּין דְּנָן אֲרַבְעִין שָׁנִין
 מִיָּמָר דִּי־יְיָ אֱלֹהֶיךָ בְּסַעֲדָךָ לֹא מִנְעַתָּא מִדְּעַם:
 ה וַנַּעֲבֵר מֵאֵת אַחֵינוּ בְּנֵי־עֲשׂו הַיִּשְׁבִּים בְּשַׁעִיר
 מִדְבָּר הָעֲרָבָה מֵאִילַת וּמַעֲצִין גִּבֹּר וַנִּפְּן וַנַּעֲבֵר
 דֶּרֶךְ מִדְבָּר מוֹאָב: וַנַּעֲבֵר מֵאֵת אַחֵינוּ בְּנֵי־עֲשׂו
 הַיִּשְׁבִּים בְּשַׁעִיר מִדְבָּר הָעֲרָבָה מֵאִילַת וּמַעֲצִין
 גִּבֹּר וַנִּפְּן וַנַּעֲבֵר דֶּרֶךְ מִדְבָּר מוֹאָב: וַעֲבַרְנָא מִקְדָּם
 אַחוּנָא בְּנֵי עֲשׂו דִּי־תִבִּין בְּשַׁעִיר מֵאֲרַח מִישְׁרָא
 מֵאִילַת וּמַעֲצִין גִּבֹּר וְאַתְּפִינָא וַעֲבַרְנָא אֲרַח
 מִדְבָּרָא דְמוֹאָב: ט וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי אֶל־תִּצֹר
 אֶת־מוֹאָב וְאֶל־תִּתְּנֶה בָּם מִלְחָמָה כִּי לֹא־אַתֶּן
 לָךְ מֶאֱרָצוֹ יִרְשֶׁה כִּי לְבִנְי־לוֹט נְתַתִּי אֶת־עַר
 יִרְשֶׁה: וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי אֶל־תִּצֹר אֶת־מוֹאָב
 וְאֶל־תִּתְּנֶה בָּם מִלְחָמָה כִּי לֹא־אַתֶּן לָךְ מֶאֱרָצוֹ
 יִרְשֶׁה כִּי לְבִנְי־לוֹט נְתַתִּי אֶת־עַר יִרְשֶׁה: וַיֹּאמֶר יְיָ
 לִי לֹא תִצּוֹר עַל מוֹאָבָאִי וְלֹא תִתְּנִי לְמַעַבְד
 עִמָּהוֹן קָרִב אַרִי לֹא אַתֶּן לָךְ מֶאֱרָצָה יִתָּא אַרִי
 לְבִנְי לֹט יְהִיבִית יֵת לְחִזַּת יִתָּא: י הָאֲמִים
 לְפָנִים יִשְׁבּוּ בָּה עַם גְּדוֹל וְרַב וְרַם כְּעַנְקִים:
 הָאֲמִים לְפָנִים יִשְׁבּוּ בָּה עַם גְּדוֹל וְרַב וְרַם
 כְּעַנְקִים: אִימָתָנִי מִלְּקַדְמִין יִתִּיבוּ בָּה עַם רַב

וסגי ותקיף כגבריא: יא רפאים יחשבו אפיהם
 כענקים והמאזים יקראו להם אמים: רפאים
 יחשבו אפיהם כענקים והמאזים יקראו להם
 אמים: גבראי מתחשבין אף אנון כגבראי
 ומאזאי יקנו להון אימתני: יב ובשעיר ישבו
 החרים לפנים ובני עשו יירשום וישמידום
 מפניהם וישבו תחתם כאשר עשה ישראל
 לארץ ירשתו אשר נתן יהוה להם: ובשעיר
 ישבו החרים לפנים ובני עשו יירשום וישמידום
 מפניהם וישבו תחתם כאשר עשה ישראל
 לארץ ירשתו אשר נתן יהוה להם: ובשעיר
 יתיבו חראי מלקדמין ובני עשו תרכנון ושצנון
 מקדמיהון ויתיבו באתריהון כמא די עבד
 ישראל לארעא ירתתה דיהב יי להון: יג עתה
 קמו ועברו לכם את־נחל זרד ונעבר את־נחל
 זרד: עתה קמו ועברו לכם את־נחל זרד ונעבר
 את־נחל זרד: כען קימו ועברו לכון ית נחלא
 דזרד ועברנא ית נחלא דזרד: יד והימים אשר
 הלכנו מחדש ברנע עד אשר־עברנו את־נחל
 זרד שלשים ושמנה שנה עדיהם כל־הדור
 אנשי המלחמה מקרב המחנה כאשר נשבע
 יהוה להם: והימים אשר־הלכנו מחדש ברנע
 עד אשר־עברנו את־נחל זרד שלשים ושמנה
 שנה עדיהם כל־הדור אנשי המלחמה מקרב
 המחנה כאשר נשבע יהוה להם: ויומאי די
 הלכנא מרקם גיאה עד די עברנא ית נחלא דזרד
 תלתין ותמני שנין עד דסף כל דרא גברי מגיחי
 קרבא מגו משריתא כמא די קיים יי להון: טו וגם
 יד־יהוה היתה כם להמם מקרב המחנה עד
 תמם: וגם יד־יהוה היתה כם להמם מקרב
 המחנה עד תמם: ואף מחא מן קדם יי הות
 בהון לשציותהון מגו משריתא עד דשלימו:
 טו ויהי כאשר־תמו כל־אנשי המלחמה למות
 מקרב העם: ויהי כאשר־תמו כל־אנשי המלחמה

למות מקרב העם: ויהוה כד שלימו כל גברי
 מגיחי קרבא לממת מגו עמא: ס ז וידבר יהוה
 אלי לאמר: וידבר יהוה אלי לאמר: ומליל יי
 עמי למימר: יז אתה עבר היום את־נחל מואב
 את־ער: אתה עבר היום את־נחל מואב את־ער:
 את עבר יומא דין ית תחום מואב ית לחית:
 יח וקרבת מול בני עמון אל־תצרם ואל־תתגר
 כם כי לא־אתן מארץ בני־עמון לך ירשה כי
 לבני־לוט נתתיה ירשה: וקרבת מול בני עמון
 אל־תצרם ואל־תתגר כם כי לא־אתן מארץ
 בני־עמון לך ירשה כי לבני־לוט נתתיה ירשה:
 ותקרב לקבל בני עמון לא תצור עליהון ולא
 תתגרי למעבד עמהון קרב ארי לא אתן מארעא
 בני עמון לך ירתא ארי לבני לוט יתבחה ירתא:
 כ ארץ־רפאים תחשב אפיהם רפאים יחשבו
 כה לפנים והעמנים יקראו להם זמזמים:
 ארץ־רפאים תחשב אפיהם רפאים יחשבו כה
 לפנים והעמנים יקראו להם זמזמים: ארעא
 גבריא מתחשבא אף היא גבראי יתיבו כה
 מלקדמין ועמונאי קרן להון חשבני: כא עם
 גדול ורב ורם כענקים וישמידם יהוה מפניהם
 ויירשם וישבו תחתם: עם גדול ורב ורם כענקים
 וישמידם יהוה מפניהם ויירשם וישבו תחתם:
 עם רב וסגי ותקיף כגבריא ושצנון יי מקדמיהון
 ותרכנון ויתיבו באתריהון: כב כאשר עשה לבני
 עשו הישבים בשעיר אשר השמיד את־החרי
 מפניהם ויירשם וישבו תחתם עד היום הנה:
 כאשר עשה לבני עשו הישבים בשעיר אשר
 השמיד את־החרי מפניהם ויירשם וישבו תחתם
 עד היום הנה: כמא די עבד לבני עשו דיתבין
 בשעיר די שצי ית חוראי מקדמיהון ותרכנון
 ויתיבו באתריהון עד יומא קדין: כג והענים
 הישבים בחרצים עד־ענה כפתרים היצאים
 מכפתור השמידם וישבו תחתם: והענים

הַיֹּשְׁבִים בַּחֲצָרִים עַד־עֵזָה כַּפְתָּרִים הַיֹּצְאִים
מִכַּפְתָּר הַשְּׂמִידִם וַיֵּשְׁבוּ תַּחְתָּם: וַעֲזָאִי דִיתְבִּין
בַּדְּפִיחַ עַד עֵזָה קַפּוּטְקָאִי דַנְפָּקוּ מִקַּפּוּטְקָאִי
שֶׁצִּנּוֹן וַיִּתְּיבוּ בְּאַתְרֵיהֶן: כִּי קוֹמוּ סָעוּ וַעֲבְרוּ
אֶת־נַחַל אֲרָנָן רָאָה נִתְתִּי בְיָדְךָ אֶת־סִיחֹן
מִלֶּד־חֲשֹׁבֹן הָאֹמְרִי וְאֶת־אַרְצוֹ הַחֵל רֶשׁ
וְהַתֵּגֶר בּוֹ מִלְחָמָה: קוֹמוּ סָעוּ וַעֲבְרוּ אֶת־נַחַל
אֲרָנָן רָאָה נִתְתִּי בְיָדְךָ אֶת־סִיחֹן מִלֶּד־חֲשֹׁבֹן
הָאֹמְרִי וְאֶת־אַרְצוֹ הַחֵל רֶשׁ וְהַתֵּגֶר בּוֹ מִלְחָמָה:
קוֹמוּ טוּלוּ וַעֲבְרוּ יֵת נָחֵלָא דְאַרְנָן חֲזִי דְמִסְרִית
בִּידְךָ יֵת סִיחֹן מִלְכָּא דְחֲשֹׁבֹן אֲמַרְאָה וַיֵּת אֲרַעָה
שָׂרִי לְתַרְכוּתָהּ וְאַתְגָּרִי לְמַעַבְדַּ עֲמָה קָרְבָּא:
כֹּה הָיוּ הַיּוֹם אַחַל תַּת פַּחְדֶּךָ וַיִּרְאֶתְךָ עַל־פְּנֵי
הָעַמִּים תַּחַת כָּל־הַשָּׁמַיִם אֲשֶׁר יִשְׁמְעוּן שְׁמֶעְךָ
וְרָגְזוּ וַחֲלוּ מִפְּנֶיךָ: הַיּוֹם הַזֶּה אַחַל תַּת פַּחְדֶּךָ
וַיִּרְאֶתְךָ עַל־פְּנֵי הָעַמִּים תַּחַת כָּל־הַשָּׁמַיִם אֲשֶׁר
יִשְׁמְעוּן שְׁמֶעְךָ וְרָגְזוּ וַחֲלוּ מִפְּנֶיךָ: יוֹמָא הַדִּין
אֲשֶׁרִי לְמַתָּן זַעְתָּךְ וְדַחֲלָתָךְ עַל אִפִּי עֲמַמְיָא דִּי
תַּחֲתוֹת כָּל שְׂמִיָּא דִּי יִשְׁמְעוּן שְׁמֶעְךָ וַיִּזְוַעוּן
וַיִּדְחֲלוּן מִן קְדָמְךָ: כִּי וְאַשְׁלַח מַלְאָכִים מִמִּדְבָּר
קְדָמוֹת אֶל־סִיחֹן מִלֶּד־חֲשֹׁבֹן דְּבַרִי שְׁלוֹם
לֵאמֹר: וְאַשְׁלַח מַלְאָכִים מִמִּדְבָּר קְדָמוֹת אֶל־
סִיחֹן מִלֶּד־חֲשֹׁבֹן דְּבַרִי שְׁלוֹם לֵאמֹר: וּשְׁלַחִית
אַנְגְּדִין מִמִּדְבָּרָא דְקְדָמוֹת לָוֶת סִיחֹן מִלְכָּא
דְּחֲשֹׁבֹן פִּתְגָמִי שְׁלָמָא לְמִימְרִי: כִּי אַעֲבִירָה
בְּאַרְצְךָ בְּדֶרֶךְ בְּדֶרֶךְ אֵלֶיךָ לֹא אֶסּוּר יָמִין
וּשְׂמֹאוֹל: אַעֲבִירָה בְּאַרְצְךָ בְּדֶרֶךְ בְּדֶרֶךְ אֵלֶיךָ לֹא
אֶסּוּר יָמִין וּשְׂמֹאוֹל: אַעֲבִירָה בְּאַרְצְךָ בְּאַרְחָא
בְּאַרְחָא אֲזַל לֹא אֶסְטִי יְמִינָא וּשְׂמֹאלָא: כֹּה אָכַל
בַּכֶּסֶף תִּשְׁפְּרֵנִי וְאֶכְלֹתִי וּמִים בַּכֶּסֶף תִּתֵּן־לִי
וּשְׁתִּיתִי רַק אַעֲבִירָה בְּרַגְלִי: אָכַל בַּכֶּסֶף תִּשְׁפְּרֵנִי
וְאֶכְלֹתִי וּמִים בַּכֶּסֶף תִּתֵּן־לִי וּשְׁתִּיתִי רַק אַעֲבִירָה
בְּרַגְלִי: עֲבוּרָא בַכֶּסֶף תִּזְבֹּן לִי וְאִיכּוֹל וּמִיָּא
בַכֶּסֶף תִּתֵּן לִי וְאַשְׁתִּי לַחֹד אַעֲבִיר בְּרַגְלִי:

כֹּה כְּאֲשֶׁר עָשׂוּ־לִי בְּנֵי עֵשָׂו הַיֹּשְׁבִים בְּשַׁעִיר
וְהַמּוֹאָבִים הַיֹּשְׁבִים בְּעַר עַד אֲשֶׁר־אֵעֶבֶר אֶת־
הַיַּרְדֵּן אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ נָתַן לָנוּ:
כְּאֲשֶׁר עָשׂוּ־לִי בְּנֵי עֵשָׂו הַיֹּשְׁבִים בְּשַׁעִיר
וְהַמּוֹאָבִים הַיֹּשְׁבִים בְּעַר עַד אֲשֶׁר־אֵעֶבֶר אֶת־
הַיַּרְדֵּן אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ נָתַן לָנוּ:
כָּמָא דִּי עָבְדוּ לִי בְּנֵי עֵשָׂו דִּיתְבִּין בְּשַׁעִיר
וּמוֹאָבָאִי דִּיתְבִּין בְּלַחֲתִית עַד דְּאֵעֶבֶר יֵת יַרְדֵּנָא
לְאַרְעָא דִּי אֱלֹהֵנָא זָהֵב לָנָא: ז' וְלֹא אָבָה סִיחֹן
מִלֶּד־חֲשֹׁבֹן הַעֲבֵרְנוּ בּוֹ כִּי־הִקְשָׁה יְהוָה אֱלֹהֵיךָ
אֶת־רוּחוֹ וְאִמְרָן אֶת־לִבָּבוֹ לְמַעַן תִּתּוּ בְיָדְךָ
כְּיוֹם הַזֶּה: וְלֹא אָבָה סִיחֹן מִלֶּד־חֲשֹׁבֹן הַעֲבֵרְנוּ
בּוֹ כִּי־הִקְשָׁה יְהוָה אֱלֹהֵיךָ אֶת־רוּחוֹ וְאִמְרָן אֶת־
לִבָּבוֹ לְמַעַן תִּתּוּ בְיָדְךָ כְּיוֹם הַזֶּה: וְלֹא אָבִי סִיחֹן
מִלְכָּא דְחֲשֹׁבֹן לְמַשְׁבָּקָנָא לְמַעַבְדַּ בַּתְּחוּמָה אֲרִי
אַקְשִׁי יי אֱלֹהֶיךָ יֵת רוּחָהּ וְתַקִּיף יֵת לְבָהּ בְּדִיל

לְמַמְסָרָה בִּידְךָ כְּיוֹמָא הַדִּין: ס

שִׁישׁ לֹא וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי רָאָה הַחֲלֵתִי תַת
לְפָנֶיךָ אֶת־סִיחֹן וְאֶת־אַרְצוֹ הַחֵל רֶשׁ לְרֶשֶׁת
אֶת־אַרְצוֹ: וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי רָאָה הַחֲלֵתִי תַת
לְפָנֶיךָ אֶת־סִיחֹן וְאֶת־אַרְצוֹ הַחֵל רֶשׁ לְרֶשֶׁת אֶת־
אַרְצוֹ: וַאֲמַר יי לִי חֲזִי שְׂרִיתִי לְמַמְסַר קְדָמְךָ יֵת
סִיחֹן וַיֵּת אֲרַעָה שָׂרִי לְתַרְכוּתָהּ לְמִירַת יֵת אֲרַעָה:
ז' וַיֵּצֵא סִיחֹן לְקִרְאָתָנּוּ הוּא וְכָל־עַמּוֹ לְמִלְחָמָה
יְהֻצָּה: וַיֵּצֵא סִיחֹן לְקִרְאָתָנּוּ הוּא וְכָל־עַמּוֹ
לְמִלְחָמָה יְהֻצָּה: וַנִּפְקַס סִיחֹן לְקְדָמוֹתָנָא הוּא וְכָל
עַמָּה לְאַגְחָא קָרְבָּא לִיהָז: ז' וַיִּתְּנֶהוּ יְהוָה
אֱלֹהֵינוּ לְפָנֵינוּ וַנִּבֶּה אֹתוֹ כְּתוֹב וְאִתְּכַנּוּ קִרִּי וְאַתְּ־פָנִינוּ
וְאַתְּ־כָל־עַמּוֹ: וַיִּתְּנֶהוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לְפָנֵינוּ וַנִּבֶּה
אֹתוֹ וְאַתְּ־פָנִינוּ וְאַתְּ־כָל־עַמּוֹ: וּמִסְרָה יי אֱלֹהֵנָא
קְדָמָנָא וּמִתְּנָא יְתָה וַיֵּת בְּנוּהִי וַיֵּת כָּל עַמָּה:
ז' וַנִּלְכֹּד אֶת־כָּל־עֲרֵיוּ בְּעַת הַהוּא וַנַּחֲרֵם אֶת־
כָּל־עִיר מִתָּמָם וְהַנָּשִׁים וְהַטַּף לֹא הִשְׁאֲרָנוּ
שְׂרִיד: וַנִּלְכֹּד אֶת־כָּל־עֲרֵיוּ בְּעַת הַהוּא וַנַּחֲרֵם

אֶת־כָּל־עִיר מִתָּם וְהַנָּשִׁים וְהַטָּף לֹא הִשְׁאֲרֵנוּ שְׂרִיד: וּכְבָשָׁנָא יֵת כָּל קְרוּי גְּבֵרִיא וְנִשְׂאִי וְטַפְלָא לֹא וּגְמָרְנָא יֵת כָּל קְרוּי גְּבֵרִיא וְנִשְׂאִי וְטַפְלָא לֹא אֲשֶׁר־אֲנָא מִשּׁוּב: הִי רַק הִבְהֵמָה בְּזוּנוּ לָנוּ וְשִׁלַּל הָעָרִים אֲשֶׁר לְכַדְנוּ: רַק הִבְהֵמָה בְּזוּנוּ לָנוּ וְשִׁלַּל הָעָרִים אֲשֶׁר לְכַדְנוּ: לַחֹד בְּעִירָא בְּזָנָא לָנָא וְעַדִּי קְרוּיָא דִּי כְּבָשָׁנָא: הִי מַעְרַעֵר אֲשֶׁר עַל־ שְׁפַת־נַחַל אֲרָנָן וְהָעִיר אֲשֶׁר בְּנַחַל וְעַד־הַגִּלְעָד לֹא הָיְתָה קְרִיָּה אֲשֶׁר שָׁגְבָה מִמֶּנּוּ אֶת־הַכָּל נָתַן יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לְפָנֵינוּ: מַעְרַעֵר אֲשֶׁר עַל־ שְׁפַת־נַחַל אֲרָנָן וְהָעִיר אֲשֶׁר בְּנַחַל וְעַד־הַגִּלְעָד לֹא הָיְתָה קְרִיָּה אֲשֶׁר שָׁגְבָה מִמֶּנּוּ אֶת־הַכָּל נָתַן יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לְפָנֵינוּ: מַעְרַעֵר דִּי עַל פִּיָּה נַחֲלָא דְאֲרָנָן וְקִרְתָּא דִּי בְּנַחֲלָא וְעַד גִּלְעָד לֹא הָיְתָה קִרְתָּא דִּי תִקַּפְתָּ מִנָּנָא יֵת כְּלָא מִסֵּר יְיָ אֱלֹהֵנָא קְדָמָנָא: הִי רַק אֶל־אֶרֶץ בְּנֵי־עַמּוּן לֹא קִרְבַּת כְּלִיד נַחַל יִבְקֹל וְעִירֵי הָהָר וְכָל אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ: רַק אֶל־אֶרֶץ בְּנֵי־עַמּוּן לֹא קִרְבַּת כְּלִיד נַחַל יִבְקֹל וְעִירֵי הָהָר וְכָל אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ: לַחֹד לְאֶרְעָא בְּנֵי עַמּוּן לֹא קִרְבַּתָּא כָּל פִּיָּה נַחֲלָא יִבְקָא וְקְרוּי טוּרָא וְכָל דִּי פִקִּיד יְיָ אֱלֹהֵנָא: אִי וְנִפְּן וְנַעַל הָרָד הַבָּשָׂן וַיֵּצֵא עוֹג מֶלֶךְ־הַבָּשָׂן לְקִרְאָתָנוּ הוּא וְכָל־עַמּוּ לְמַלְחָמָה אֲדָרְעִי: וְנִפְּן וְנַעַל הָרָד הַבָּשָׂן וַיֵּצֵא עוֹג מֶלֶךְ־הַבָּשָׂן לְקִרְאָתָנוּ הוּא וְכָל־עַמּוּ לְמַלְחָמָה אֲדָרְעִי: וְאַתְּפִינָא וְסִלְקָנָא אֲרַח דְּמִתְנָן וְנִפְק עוֹג מִלְכָּא דְּמִתְנָן לְקַדְמוּתָנָא הוּא וְכָל עַמָּה לְאַגְתָּא קִרְבָּא אֲדָרְעִי: הִי וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלֵי אֶל־ תִּירָא אֹתוֹ כִּי בִידְךָ נָתַתִּי אֹתוֹ וְאַתְּ־כָל־עַמּוּ וְאַתְּ־אֲרַצּוֹ וְעַשִׂיתָ לוֹ כַּאֲשֶׁר עַשִׂיתָ לְסִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר יוֹשֵׁב בְּחִשְׁבּוֹן: וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלֵי אֶל־תִּירָא אֹתוֹ כִּי בִידְךָ נָתַתִּי אֹתוֹ וְאַתְּ־כָל־עַמּוּ וְאַתְּ־אֲרַצּוֹ וְעַשִׂיתָ לוֹ כַּאֲשֶׁר עַשִׂיתָ לְסִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר יוֹשֵׁב בְּחִשְׁבּוֹן: וְאַמֵּר יְיָ לִי לֹא תִדְחַל יְתָה אֲרִי בִידְךָ מִסְרִית יְתָה וְיֵת כָּל עַמָּה

וְיֵת אֲרַעָה וְתַעֲבֹד לָהּ כְּמָא דִּי עֲבַדְתָּא לְסִיחֹן מִלְכָּא דְאַמְרָאָה דִּי יָתֵב בְּחִשְׁבּוֹן: הִי וַיִּתֵּן יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּיָדֵנוּ גַם אֶת־עוֹג מֶלֶךְ־הַבָּשָׂן וְאַתְּ־כָל־ עַמּוּ וְנִפְּקָהוּ עַד־כְּלִיתִי הַשְׁאִיר־לוֹ שְׂרִיד: וַיִּתֵּן יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּיָדֵנוּ גַם אֶת־עוֹג מֶלֶךְ־הַבָּשָׂן וְאַתְּ־ כָל־עַמּוּ וְנִפְּקָהוּ עַד־כְּלִיתִי הַשְׁאִיר־לוֹ שְׂרִיד: וּמִסֵּר יְיָ אֱלֹהֵנָא בִידְנָא אֲפִי יֵת עוֹג מִלְכָּא דְּמִתְנָן וְיֵת כָּל עַמָּה וּמִחֲנוּהִי עַד דְּלֹא אֲשַׁתָּאָר לָהּ מִשּׁוּב: הִי וְנִלְכַּד אֶת־כָּל־עִירָיו בְּעֵת הַהוּא לֹא הָיְתָה קְרִיָּה אֲשֶׁר לֹא־לִקְחָנוּ מֵאַתָּם שְׂשִׁים עִיר כְּלִי־חַבֵּל אֲרָגָב מִמְּלַכַת עוֹג בְּכַשָּׁן: וְנִלְכַּד אֶת־כָּל־עִירָיו בְּעֵת הַהוּא לֹא הָיְתָה קְרִיָּה אֲשֶׁר לֹא־לִקְחָנוּ מֵאַתָּם שְׂשִׁים עִיר כְּלִי־חַבֵּל אֲרָגָב מִמְּלַכַת עוֹג בְּכַשָּׁן: וּכְבָשָׁנָא יֵת כָּל קְרוּיָהִי בְּעַדְנָא הִיא לֹא הָיְתָה קִרְתָּא דִּי לֹא נִסְכְּנָא מִנְהוֹן שְׁתֵּין קְרוּיָן כָּל בֵּית פֶּלֶךְ טִרְכּוּנָא מִלְכּוּתָא דְּעוֹג בְּמִתְנָן: הִי כְּלִי־חַבֵּל עָרִים בְּצִרַת חוּמָה גְּבֻחָה דְּלִתִּים וּבְרִיחַ לְכַד מַעְרֵי הַפְּרוּי הַרְפָּה מְאֹד: כְּלִי־חַבֵּל עָרִים בְּצִרַת חוּמָה גְּבֻחָה דְּלִתִּים וּבְרִיחַ לְכַד מַעְרֵי הַפְּרוּי הַרְפָּה מְאֹד: כָּל אֲלִין קְרוּיָן כְּרִיכָן מִקְּפָן שׁוּר דָּם דִּילָקֹן דָּשִׁין וְעִבְרִין בֵּר מִקְרוּי פְּצִיָּא סָגִי לְחֻדָּא: הִי וְנַחֲרָם אוֹתָם כַּאֲשֶׁר עָשִׂינוּ לְסִיחֹן מֶלֶךְ חִשְׁבּוֹן הַחֶרֶם כְּלִי־עִיר מִתָּם הַנָּשִׁים וְהַטָּף: וְנַחֲרָם אוֹתָם כַּאֲשֶׁר עָשִׂינוּ לְסִיחֹן מֶלֶךְ חִשְׁבּוֹן הַחֶרֶם כְּלִי־עִיר מִתָּם הַנָּשִׁים וְהַטָּף: וּגְמָרְנָא יְתָהוֹן כְּמָא דִּי עֲבַדְנָא לְסִיחֹן מִלְכָּא דְּחִשְׁבּוֹן גַּמֵּר כָּל קְרוּי גְּבֵרִיא וְנִשְׂאִי וְטַפְלָא: הִי וְכָל־הַבְּהֵמָה וְשִׁלַּל הָעָרִים בְּזוּנוּ לָנוּ: וְכָל־ הַבְּהֵמָה וְשִׁלַּל הָעָרִים בְּזוּנוּ לָנוּ: וְכָל בְּעִירָא וְעַדִּי קְרוּיָא בְּזָנָא לָנָא: הִי וְנִפְּקָה בְּעֵת הַהוּא אֶת־הָאֶרֶץ מִיַּד שְׁנֵי מַלְכֵי הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן מִנְּחַל אֲרָנָן עַד־הָרַח הַרְמוֹן: וְנִפְּקָה בְּעֵת הַהוּא אֶת־הָאֶרֶץ מִיַּד שְׁנֵי מַלְכֵי הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן מִנְּחַל אֲרָנָן עַד־הָרַח הַרְמוֹן: וְנִסְכְּנָא

בעדנא הדיא ית ארעא מידא תרין מלכי אמראה די בעברא דנרדנא מנחלא דארנן עד טורא דחרמון: ^ט צידנים יקראו לחרמון שרין והאמרי יקראו לו שניר: צידנים יקראו לחרמון שרין והאמרי יקראו לו שניר: צידנאי קראן לחרמון סרין ואמראי קראן לה טור תלגא: ^י כל א ערי המישור וכל הגלעד וכל הבשן עד סלכה ואדרעי ערי ממלכת עוג בבשן: כל א ערי המישור וכל הגלעד וכל הבשן עד סלכה ואדרעי ערי ממלכת עוג בבשן: כל קרוי מישור וכל גלעד וכל דמתנן עד סלכה ואדרעי קרוי מלכותא דעוג במתנן: ^{יא} כי רקעוג מלך הבשן נשאר מיתר הרפאים הגה ערשו ערש ברזל הלה הוא ברפת בני עמון תשע אמות ארפה וארבע אמות רחבה באמת איש: כי רקעוג מלך הבשן נשאר מיתר הרפאים הגה ערשו ערש ברזל הלה הוא ברפת בני עמון תשע אמות ארפה וארבע אמות רחבה באמת איש: ארי לחוד עוג מלכא דמתנן אשתאר משאר גבריא הא ערסה ערסא דפרזלא הלא היא ברפת בני עמון תשע אמות ארפה וארבע אמות פתיה באמת מלך: ^{יב} ואתהארץ הזאת ירשנו בעת ההוא מערער אשר על גלגל ארנן וחצי הר הגלעד ועריו נתתי לראובני ולגדי: ואתהארץ הזאת ירשנו בעת ההוא מערער אשר על גלגל ארנן וחצי הר הגלעד ועריו נתתי לראובני ולגדי: וית ארעא הדא וריתנא בעדנא הדיא מערער די על נחלא דארנן ופלגות טורא דגלעד וקרווהי יקבית לשבטא דראובן ולשבטא דגד: ^{יג} ויתר הגלעד וכל הבשן ממלכת עוג נתתי לחצי שבט המנשה כל חבל הארנב לכל הבשן והוא יקרא ארץ רפאים: ויתר הגלעד וכל הבשן ממלכת עוג נתתי לחצי שבט המנשה כל חבל הארנב לכל הבשן והוא יקרא ארץ רפאים:

ושאר גלעד וכל דמתנן מלכותא דעוג יקבית לפלגות שבטא דמנשה כל בית פלך טרכונא לכל מתנן ההוא מתקרי ארעא גבריא: ^{יד} יאיר בן מנשה לקח את כל חבל ארנב עד גבול הגשורי והמעכתי ויקרא אתם על שמו את הבשן חות יאיר עד היום הזה: יאיר בן מנשה לקח את כל חבל ארנב עד גבול הגשורי והמעכתי ויקרא אתם על שמו את הבשן חות יאיר עד היום הזה: יאיר בר מנשה נסיב ית כל בית פלך טרכונא עד תחום גשורא ואפקירוס וקרא יתהון על שמה ית מתנן כפרני יאיר עד יומא הדין:

שביע ^{טו} ולמכיר נתתי את הגלעד: ולמכיר נתתי את הגלעד: ולמכיר יקבית ית גלעד: ^{טז} ולראובני ולגדי נתתי מן הגלעד ועד גלגל ארנן תוך הנחל וגבל ועד יפק הנחל גבול בני עמון: ולראובני ולגדי נתתי מן הגלעד ועד גלגל ארנן תוך הנחל וגבל ועד יפק הנחל גבול בני עמון: ולשבטא דראובן ולשבטא דגד יקבית מן גלעד ועד נחלא דארנן גו נחלא ותחום ועד יבקא דנחלא תחום בני עמון: ^{יז} והערבה והירדן וגבל מפגרת ועד ים הערבה ים המלח תחת אשרות הפסגה מזרחת: והערבה והירדן וגבל מפגרת ועד ים הערבה ים המלח תחת אשרות הפסגה מזרחת: ומישור ונרדנא ותחומה מגנוסר ועד ימא דמישרא ימא דמלחא תחות משפך מרמתא מדינחא: ^{יח} ואצו אתכם בעת ההוא לאמור יהוה אלהיכם נתן לכם את הארץ הזאת לרשתה חלוצים תעבדו לפני אחיכם בני ישראל כל בני חיל: ואצו אתכם בעת ההוא לאמור יהוה אלהיכם נתן לכם את הארץ הזאת לרשתה חלוצים תעבדו לפני אחיכם בני ישראל כל בני חיל: ופקדית יתכון בעדנא הדיא למימר יי אלהכון ייב לכון ית

דמים מלאו: טו רחצו תזכו הסירו רע מעלליכם מנגד עיני חדלו הרע: יז למדו היטב דרשו
משפט אשרו חמוץ שפטו יתום ריבו אלמנה: יח לכוֹנֵא וְנוֹכַחַהּ יֹאמֶר יְהוָה אִם־יְהִי
חטאיכם בשנים בשלג ילפינו אם־יֹאדִימוּ כְתוּלָע כַּצֶּמֶר יִהְיוּ: יט אם־תֵּאָבֹו וְשִׁמְעֶתֶם טוֹב
הָאָרֶץ תֹּאכְלוּ: כ ואם־תִּמָּאֲנוּ וּמְרִיתֶם חֶרֶב תֹּאכְלוּ כִּי פִי יְהוָה דִּבֶּר: כא אִיכָּה הִיְתָה לְזוֹנָה
קִרְיָה נֶאֱמְנָה מִלֵּאֲתִי מִשְׁפָּט צֶדֶק יֵלִין בָּהּ וְעֵתָה מְרֻצָּחִים: כב כִּסְפָּךְ הָיָה לְסִיגִים סְבֹאךְ
מְהוּל בָּמִים: כג שְׂרִיד סוֹרְרִים וְחִבְרֵי גִנָּבִים כָּלוּ אֶהָב שָׁחַד וְרָדַף שְׁלֹמֹנִים יְתוֹם לֹא יִשְׁפֹּטוּ
וְרִיב אֶלְמָנָה לֹא־יָבֹוא אֲלֵיהֶם: כד לָכֵן נָאִם הָאָדוֹן יְהוָה צִבְאוֹת אֲבִיר יִשְׂרָאֵל הוּא אֲנַחֵם
מִצָּרֵי וְאִנְקָמָה מֵאֹיְבָיו: כה וְאִשִּׁיכָה יָדִי עָלֶיךָ וְאַצְרָךְ כֶּכֶר סִיגֶיךָ וְאַסִּירָה כָּל־בְּדִילֶיךָ:
כו וְאִשִּׁיכָה שְׁפְטֶיךָ כְּבָרָאשׁוֹנָה וְעֵצֶיךָ כְּבִתְחֻלָּה אַחֲרֵי־כֵן יִקְרָא לָךְ עֵיר תִּצְדָּק קִרְיָה
נֶאֱמְנָה: כז צִיּוֹן בְּמִשְׁפַּט תִּפְדָּה וְשִׁבְיָהּ בְּצִדְקָה:

איפה ההתקשרות שלך?

חדש!

עושים מנוי ומקבלים את
הגיליון למייל מדי שבוע

051-5415770 או בואטסאפ: chabadisrael.co.il/alonichabad

לחיות עם הזמן

זמני השבוע

תאריך	עלות השחר		זמן ציצית ותפילין	זריחת החמה	סוף זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה	צאת הכוכבים
	72 ד'	120 ד'							
ו', ה' במנחם-אב	4.42	3.44	5.06	6.08	9.22	12.46	13.20	19.30.6	19.56
ז', ו' במנחם-אב	4.43	3.45	5.07	6.09	9.22	12.46	13.19	19.29.6	19.55
ח', ז' במנחם-אב	4.44	3.47	5.08	6.10	9.22	12.46	13.19	19.28.7	19.54
ט', ח' במנחם-אב	4.45	3.48	5.09	6.10	9.22	12.46	13.19	19.27.7	19.53
י', ט' במנחם-אב	4.46	3.49	5.10	6.11	9.23	12.45	13.19	19.26.6	19.52
יא', י' במנחם-אב	4.47	3.50	5.10	6.12	9.23	12.45	13.19	19.25.6	19.51
יב', י"א במנחם-אב	4.47	3.51	5.11	6.12	9.23	12.45	13.18	19.24.6	19.50
יג', י"ב במנחם-אב	4.48	3.53	5.12	6.13	9.23	12.45	13.18	19.23.5	19.49

הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.

לוח ללימוד הרמב"ם

ה' במנחם-אב ה'תשפ"ד – י"ב במנחם-אב ה'תשפ"ד

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	ה' במנחם-אב	הלכות מעשר שני ונטע רבעי פרק ב-ד.	הל' מעשה הקרבנות... בפרקים אלו. פרק א.	מל"ת קנ. קנא.
ז'	ו' במנחם-אב	פרק ה-ז.	פרק ב.	מל"ת קמא. קמב. קמג.
ח'	ז' במנחם-אב	פרק ח-י.	פרק ג.	מ"ע קיט.
ט'	ח' במנחם-אב*	פרק יא. הל' בכורים... בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק ד.	מ"ע קלא. קכה.
י'	ט' במנחם-אב**	פרק ג-ה.	פרק ה.	מל"ת קמט. מ"ע קלב.
יא'	י' במנחם-אב	פרק ו-ח.	פרק ו.	מ"ע קלג. קמד. קמז.
יב'	י"א במנחם-אב	פרק ט-יא.	פרק ז.	מ"ע פ. פא.
יג'	י"ב במנחם-אב	פרק יב. הל' שמיטה ויובל... בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק ח.	מ"ע פג. קלה. מל"ת רכ. רכא. רכב.

* השיעור של ערב תשעה באב – ללמוד קודם חצות היום. ** השיעור של תשעה באב – ללמוד במוצאי היום.

זמני הדלקת הנרות

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש
דברים-חזון	18:48	20:07	19:11	20:09	19:01	20:10	19:09	20:08
ואתחנן-נחמו	18:41	19:59	19:04	20:02	18:54	20:02	19:02	20:00

לזכות אנשי החסד הדגולים
הרה"ח ר' **אברהם משה דייטש** והרה"ח ר' **גבריאל גופין** שיחייו
ולע"נ האחים הרה"ח ר' **זלמן יודא** ור' **יוסף יצחק**,
בני הרה"ח ר' **שלום ישעי'** ע"ה **דייטש**